Stockholms läns landsting

FÖRSLAG 2018:35

LS 2018-0533

Revisionsberättelser och granskningsrapporter för landstingsstyrelsen, övriga nämnder, bolag m.m. och för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtäljes verksamhet år 2017 samt ansvarsprövning

Landstingsfullmäktiges presidiums förslag till beslut utsändes senare.

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

2018-04-23 RK 2018-0041

Landstingsfullmäktige

Revisionsberättelser och granskningsrapporter för verksamhetsåret 2017

Härmed överlämnas de förtroendevalda revisorernas revisionsberättelser för landstingets nämnder och styrelser för verksamhetsåret 2017 tillsammans med sammanfattningar från yrkesrevisorernas årsrapporter.

Vi överlämnar också lekmannarevisorernas granskningsrapporter för landstingets bolag. Till dessa bifogas också de auktoriserade revisorernas revisionsberättelser och sammanfattningar från yrkesrevisorernas årsrapporter för dessa bolag.

Stockholm 2018-04-23

Lars Joakim Lundquist
Ordförande i revisorskollegiet

Anneli Lagebro
Revisionsdirektör

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00

E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besök oss: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Revisionsberättelser och granskningsrapporter 2017

med sammanfattningar från yrkesrevisorernas årsrapporter för nämnder, styrelser och bolag

April 2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Revisorsgrupp I:s granskningsområde
Landstingsstyrelsen/koncernledning 1
AB Stockholms Läns Landstings Internfinans 9
Landstingshuset i Stockholm AB 13
Tillväxt- och regionplanenämnden 17

Revisorsgrupp II:s granskningsområde
Hälso- och sjukvårdsnämnden 19
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB 22
Danderyds Sjukhus AB med dotterbolag 26
Folktandvården Stockholms län AB 34
Karolinska Universitetssjukhuset 38
Patientnämnden 44
S:t Eriks Ögonsjukhus AB 46
Stockholm Care AB 50
Stockholms läns sjukvårdsområde 54
Södersjukhuset AB 57
Södertälje Sjukhus AB 61

Revisorsgrupp III:s granskningsområde
Trafiknämnden 65
AB Storstockholms Lokaltrafik med dotterbolag 66
Waxholms Ångfartygs AB 78
Kulturnämnden 85
MediCarrier AB 87
Locum AB med dotterbolag 91
Stiftelsen Clara 98

Vilande bolag
Huddinge Universitetssjukhus AB 102

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för landstingsstyrelsen år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat landstingsstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Landstingsstyrelsen ansvarar för att leda och samordna landstingets verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi och att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för landstingsstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2017. Kostnadsökningen 2017 har varit lägre än budgeterat, medan den årliga kostnadsökningen för perioden 2014 till 2016 varit högre än budgeterat. För att klara den långsiktiga kostnadsutvecklingen behöver dock, enligt Mål och budget 2017, kostnadsökningstakten vara lägre framöver. Revisionen bedömer därför att landstingsstyrelsen behöver vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans på sikt.

Vidare bedömer vi att det verksamhetsmässiga resultatet inte är helt tillfredsställande. Måluppfyllelsen kan enligt revisorerna endast bedömas för två av fullmäktiges fem övergripande mål för verksamheten. För att få en mer heltäckande bild över målen och måluppfyllelsen anser vi liksom tidigare framförts att ytterligare indikatorer behöver utvecklas.

Investeringar i NKS byggnation är nu inne i en slutfas. Vi bedömer att det finns risk för att ytterligare behov av ombyggnation kan uppstå i samband med inflyttningen till sjukhuset. Vi bedömer också att det framöver finns risk för att tilläggsbeställningar av servicetjänster som inte ingår i OPS-avtalet kan leda till kraftigt ökade driftkostnader för NKS om styrningen och kontrollen av beställningarna inte är tillräcklig. Det är få personer i landstinget som är insatta i OPS-avtalet, och de förändringar som skett under byggfasen, vilket innebär en sårbarhet. Landstingsstyrelsen behöver säkerställa styrningen och kontrollen fram till dess att parterna slutligt reglerat sina mellanhavanden i byggfasen.

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B, T-bana Rådhuset

Den övergripande styrningen av landstingets trafik- och vårdinvesteringar i övrigt har under året inte varit tillräcklig för att säkerställa en god ekonomisk hushållning på sikt. För flera stora projekt har betydande investeringsmedel behövt tillföras under året. Vi bedömer därför att landstingsstyrelsen behöver stärka såväl styrningen som uppföljningen av byggnationer och investeringar. Vi menar också att landstingsstyrelsen behöver se över hur investeringsobjekt som överskrider tidigare fattade beslut ska hanteras. Vi anser att nya genomförandebeslut bör tas upp för beslut i fullmäktige så snart det står klart att ett projekt inte inryms inom den beslutade budgeten och att detta sker i ett skede när det fortfarande är möjligt att omprioritera eller omvärdera projektets genomförande.

Genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård är inne i en mycket intensiv fas med stora förändringar av det akuta omhändertagandet och utflytt av vård samtidigt som omfattande byggnationer pågår. Vi bedömer att det är allvarligt att inget politiskt organ har ett samlat helhetsgrepp om hur utvecklingen av denna satsning fortskrider i detta kritiska läge. Vi bedömer också att det efter diverse ändringar i ansvar och roller mellan berörda organisationer uppstått risk för att landstinget hamnar i en situation där ingen tar ansvaret fullt ut för genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård och att landstingsstyrelsens övergripande ansvar och uppsikt inte är tillräcklig.

Landstinget planerar att under de kommande åren genomföra ett flertal större fastighetsförsäljningar. Vi bedömer att landstingets styrdokument inte är tillräckliga för att säkerställa affärsmässiga försäljningar. Vidare bedömer vi att landstingsstyrelsen behöver säkerställa att nämnder som drivs i bolagsliknande former ges förutsättningar att följa kommunallagens regler bl.a. för delegation. Landstingsstyrelsen behöver också stärka styrningen av arbetet med skalskydd för landstingets datahallar.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning, med undantag av det avsteg från god redovisningssed som finns kvar sedan tidigare. Vi bedömer att landstingsstyrelsens ekonomiska resultat är tillfredsställande medan det verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig och måste stärkas.

Vi tillstyrker att landstingets sammanställda årsredovisning för Stockholms läns landsting 2017 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i landstingsstyrelsen.

Stockholm 2018-04-17

Kenneth Strömberg Lena Cronvall Morén Lars Bergstig

Karin Brodin Joakim Jonsson Michael Stjernström Erik Wallin

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisorernas rapport för landstingsstyrelsen år 2017, enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska landstingets revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Landstingsstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Landstingsstyrelsens förvaltning har gjort tolkningen att bl.a. landstingsstyrelsen bedriver verksamhet i den omfattning som kan vara föremål för uppgiftsskyldighet. Landstingsstyrelsens förvaltning upprättar en förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Stockholms läns landstings årsredovisning innehåller uppgifter som i allt väsentligt gör att den bör kunna betraktas som transparent. Bland annat framgår uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om.

Stockholm 2018-04-17

Kenneth Strömberg Lena Cronvall Morén Lars Bergstig

Karin Brodin Joakim Jonsson Michael Stjernström Erik Wallin

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Sammanfattning – Landstingsstyrelsen

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Ansvaret för förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT) har från och med 1 juli 2017 överförts till trafiknämnden. Ansvaret för FUT:s verksamhet har därmed varit delat under 2017 där landstingsstyrelsen ansvarat för första halvåret och trafiknämnden för andra halvåret. FUT:s verksamhet avrapporteras för hela året i trafiknämndens årsrapport.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat		X	
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll		X	
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

År 2017 redovisar Stockholms läns landsting ett resultat före omställningskostnader på 2 130 mnkr, vilket är 1 847 mnkr högre än budgeterat för landstinget som helhet. Årets resultat inklusive omställningskostnader för framtidens hälso- och sjukvård (- 888 mnkr) är 1 242 mnkr. Resultatet har påverkats av jämförelsestörande poster som avser nedskrivning av investering i signalsystem Röda linjen (-472 mnkr), realisationsvinster (+120 mnkr) och ökade pensionskostnader i landstingets bolag till följd av sänkt diskonteringsränta (-126 mnkr). Exklusive dessa poster uppgår resultatet till 2 608 mnkr.

Verksamhetens kostnader (exkl. omställningskostnader) har under perioden 2014–2017 ökat med i genomsnitt 4,7 procent per år. För 2017 ökade kostnaderna med 4,0 procent jämfört med 4,4 procent enligt budget. För åren 2014-2016 har den årliga kostnadsutvecklingen legat över budget. I fullmäktiges budget för 2017 konstateras dock att den underliggande kostnadsökningstakten behöver vara lägre framöver. Skälet är framförallt att landstinget genomför omfattande investeringar med ökade drift- och kapitalkostnader som följd, vilket på lång sikt kommer att påverka det ekonomiska utrymmet för verksamheterna. Revisionen bedömer därför att det fortsatt finns anledning till oro över den långsiktiga ekonomiska utvecklingen för landstinget och därmed för en ekonomi i balans på sikt.

Årets investeringar uppgår till 15 216 mnkr, vilket motsvarar en genomsnittlig upparbetningsgrad på 79 procent av den budgeterade årsvolymen, medan den för enskilda projekt kan variera väsentligt. Revisionen menar, liksom tidigare framförts, att en hanteringsordning behöver utvecklas för att behandla komplexiteten i beslutade investeringar som löper över flera år. Landstingsstyrelsens kontroll över investeringsvolymerna kommer att bli avgörande för att kunna skapa ett framtida ekonomiskt handlingsutrymme och för att långsiktigt klara målet om en ekonomi i balans.

I landstingets mål och budget för 2017 anges sex övergripande mål. Landstingsstyrelsen bedömer att fem av målen uppnåtts. Revisionen anser dock att det för vissa av fullmäktiges övergripande mål är svårt att bedöma utfallet eftersom valda delmål och indikatorer tillsammans inte ger en fullständig bild. Det gäller särskilt för de mål där antalet indikatorer är få eller tillsammans endast mäter en del av målet. Revisionen anser därför som tidigare att det finns behov av att ytterligare utveckla indikatorer för att ge en mer heltäckande bild av fullmäktiges mål även om vissa förbättringar skett. Revisionen menar att de går att bedöma att tre av fullmäktiges mål har uppnåtts. Det gäller fullmäktiges mål för ekonomi i balans, kollektivtrafiken och hållbar tillväxt. Däremot finns svårigheter att bedöma måluppfyllelsen för målen om hälso- och sjukvården, kulturen och tryggad kompetensförsörjning.

Fullmäktige beslutar om uppdrag till nämnder och styrelser, framför allt i budgeten. Antal återrapporterade uppdrag uppgår totalt till 63 stycken. Av dessa är 26 (41 procent) genomförda och 35 (56 procent) delvis genomförda.

För år 2017 bedöms det ekonomiska resultatet som tillfredställande medan det verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredsställande. Revisionen bedömer att landstingsstyrelsen behöver vidta åtgärder för att långsiktigt nå målet om en ekonomi i balans.

Samordning, styrning och kontroll

Kostnadsutvecklingstakten har under de senaste åren, med undantag för 2017, inte legat i nivå med budget. Kostnadskontrollen är därför framöver väsentlig för att nå den lägre underliggande kostnadsökningstakten som är nödvändig framöver. Det är därför angeläget att landstingsstyrelsen på ett tydligt sätt styr och följer upp kostnaderna och kostnadsutvecklingstakten och inte enbart styr utifrån resultatkrav. Det finns utöver ökade investeringsvolymer även andra faktorer som innebär en risk för att landstingets ekonomiska resultat kommer att utvecklas negativt framöver. Resultatet kan i en högkonjunktur klaras exempelvis genom ökade skatteintäkter, men den långsiktiga kostnadsutvecklingen i verksamheterna kommer att vara avgörande för landstingets ekonomi totalt. Revisionen anser att det är angeläget att landstingsstyrelsen analyserar och beskriver hur den faktiska kostnadsutvecklingen påverkar landstingsfullmäktiges intentioner om den lägre långsiktiga kostnadsökningstakten framöver.

Landstinget har sedan 2010 successivt ökat investeringsvolymerna, både inom hälso- och sjukvården och trafiken. De årliga investeringarna har ökat från ca 3 mdkr 2006 till 15 mdkr 2016, vilket ställer stora krav på att styrningen är tydlig och konsekvent. Ansvaret för vårdens investeringar är delat mellan landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och Locum AB. För att tydliggöra ansvarsfördelningen har ett antal omflyttningar av ansvaret mellan organisationerna genomförts de senaste åren och fler planeras 2018. Revisionen menar dock att det under 2017 uppstått en risk för att landstinget hamnar i en situation där ingen tar ansvaret fullt ut.

Revisionen bedömer att landstingsstyrelsen inte har fullföljt sin uppsiktsplikt, då information om att investeringsobjekt befarades överskrida budget inte förts vidare till landstingsfullmäktige. Det gäller till exempel byggprojekten S:t Görans sjukhus och Södersjukhuset som beräknas bli 800 respektive 300 mnkr dyrare än planerat och försenade i minst ett till två år. Revisionen menar att landstingsstyrelsen borde ha tagit upp förnyade genomförandebeslut i fullmäktige när det stod klart att projekten inte inrymdes inom beslutad budget. Inte heller har information om befarade avvikelser i byggprojektet behandlingsbyggnaden vid Danderyds sjukhus rapporterats till landstingsfullmäktige. Förnyade genomförandebeslut bör tas upp i fullmäktige i ett skede där det är möjligt att omprioritera eller omvärdera projektens genomförande.

Vidare anser revisionen att landstingsstyrelsens uppsikt behöver stärkas framförallt över trafikens investeringar. Bland annat bör fastighets- och investeringsberedningen kontinuerligt följa upp även trafikens investeringar. Revisionen anser också att uppföljningen och återrapporteringen av både trafik- och vårdinvesteringar behöver förbättras. Den rapportering som sker till fullmäktige bedöms inte i tillräcklig grad omfatta de enskilda strategiska investeringarna. Fokus i uppföljningen ligger på budgetår trots att många stora investeringar pågår under flera år. För att få bättre kontroll över investeringarna bör uppföljning och återrapportering ske specificerat per investeringsobjekt med prognostiserade totala utgifter i förhållande till beslutad total utgiftsbudget för objektet. Revisionen bedömer att den övergripande styrningen av landstingets trafik- och vårdinvesteringar under 2017 inte varit tillräcklig för att säkerställa en god ekonomisk hushållning på sikt.

Landstingsstyrelsen har ansvar för att ge nämnder förutsättningar att följa kommunallagen. Inte minst gäller det nämnder som drivs under bolagsliknande former, en organisationsform som inte regleras i kommunallagen. Vidare behöver landstingsstyrelsen i sin uppsikt säkerställa att nämnderna följer kommunallagens regler för delegation. Det är därför angeläget att styrande dokument ses över med de otydligheter det innebär när nämnder styrs delvis i enlighet med aktiebolagslagen istället för kommunallagen.

Revisionen har löpande granskat genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård. Genomförandet är nu inne i en mycket intensiv fas. Stora förändringar sker i det akuta omhändertagandet inte minst driftsättningen av NKS och flytten av vård mellan vårdgivare samtidigt som omfattande byggnationer fortfarande pågår vid akutsjukhusen. Utöver detta är ett stort antal vårdplatser inte disponibla och utvecklingen av ett nytt vårdinformationssystem är försenat. Det finns oklarheter om ansvar och

roller i genomförandet som behöver tydliggöras så att berörda förvaltningar ges förutsättningar för att kunna ta ansvar för förändringsarbetet. Det gäller såväl vårdens investeringar som kompetensförsörjning och produktionsstyrning. Revisionen bedömer att det är allvarligt att inget politiskt organ har ett samlat grepp om utvecklingen i detta kritiska läge.

Landstinget planerar att under de kommande åren genomföra ett flertal större fastighetsförsäljningar. Revisionen bedömer att landstingets styrdokument inte är tillräckliga för att säkerställa affärsmässiga försäljningar. Det är därför viktigt att fullmäktige beslutar om övergripande principer för fastighetsöverlåtelser. För att minska risken för oegentligheter i samband med försäljningar anser revisionen också att en riskanalys bör göras för att identifiera vilka eventuella åtgärder som kan behöva vidtas.

Vidare bedömer revisionen att landstingsstyrelsen behöver stärka styrningen av arbetet med skalskydd för landstingets datahallar. För att skalskyddet ska kunna fungera effektivt krävs att processer och rutiner för skalskyddsarbetet är dokumenterade och kan användas i det dagliga arbetet. Revisionen menar vidare att ett mer systematiskt arbete med informationssäkerhet behöver säkerställas där det är viktigt att definiera olika skyddsnivåer som baseras på informationstillgångarnas skyddsbehov.

Under hösten 2017 överlämnades samtliga byggfaser gällande Nya Karolinska Solna (NKS) till landstinget. Investeringar i NKS byggnation är inne i en slutfas och revisionen konstaterar att investeringarna hittills legat inom ramen för beslutad budget. Revisionen noterar att det finns risk för att tilläggsbeställningar som inte ingår i OPS-avtalet kan leda till kraftigt ökade driftkostnader för NKS om styrningen och kontrollen av beställningarna inte är tillräcklig.

Revisionen har vid flera tillfällen från 2010 och framåt granskat styrningen av NKS och påtalat risker och brister vad gäller ansvarsförhållanden, transparens och insyn i beslutsfattandet, byggnadsteknisk uppföljning och kontroll samt ändringar och tilläggsarbeten. Åtgärder har vidtagits, men vissa risker kvarstår. Det gäller exempelvis att ytterligare behov av ombyggnation kan uppstå i samband med inflyttningen till sjukhuset och att få personer i landstinget är insatta i OPS-avtalet och de förändringar som skett under byggperioden, vilket innebär en sårbarhet. Landstingsstyrelsen behöver därför säkerställa styrningen och kontrollen fram till dess att parterna slutligt reglerat sina mellanhavanden i byggfasen.

Ett flertal utredningar har genomförts varav några initierats för att utvärdera genomförandet av NKS. Landstingsstyrelsen har hittills inte formellt tagit ställning eller beslutat om åtgärder i anslutning till dessa.

Samordning, styrning och kontroll över landstingets verksamheter bedöms inte vara helt tillräcklig.

Räkenskaper

Årsredovisningen för Stockholms läns landsting bedöms, med undantag för det avsteg från god redovisningssed som skett tidigare år, i allt väsentligt vara upprättad enligt lagen om kommunal redovisning, god redovisningssed samt ge en rättvisande bild av årets resultat och ekonomiska ställning.

Landstingsstyrelsens resultatenheter

Den interna styrningen och kontrollen inom landstingsstyrelsens förvaltning och landstingsfastigheter bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Årsbokslutet för landstingsstyrelsens förvaltning, landstingsfastigheter och koncernfinansiering är i allt väsentligt upprättade enligt lagen om kommunal redovisning, enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Övriga nämnder och styrelser

Revisionens granskning av nämnder och styrelser visar att verksamheterna till stor del har bedrivits enligt fullmäktiges mål och uppdrag, men det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredsställande för hälso- och sjukvårdsnämnden, Karolinska Universitetssjukhuset, Södertälje sjukhus AB, AISAB och Stockholm Care AB.

Vidare bedöms den interna styrningen och kontrollen som inte helt tillfredsställande för hälso- och sjukvårdsnämnden, Stockholms läns sjukvårdsområde och trafiknämnden (inklusive SL och WÅAB). Den interna styrningen och kontroll bedöms som otillräcklig för Karolinska Universitetssjukhuset.

Räkenskaperna bedöms för samtliga nämnder och styrelser vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman AB Stockholms Läns Landstings Internfinans
Org nr 556477-9378

Granskningsrapport för AB Stockholms Läns Landstings Internfinans år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat AB Stockholms Läns Landstings Internfinans verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för AB Stockholms Läns Landstings Internfinans. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-17

Kenneth Strömberg Lena Cronvall Morén Lars Bergstig

Karin Brodin Joakim Jonsson Michael Stjernström Erik Wallin

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i AB SLL Internfinans, org.nr 556449-9183

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för AB SLL Internfinans för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av AB SLL Internfinans finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till AB SLL Internfinans enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av AB SLL Internfinans för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till AB SLL Internfinans enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 april 2018

Ernst & Young AB

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – AB SLL Internfinans

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till ca 4,5 mnkr, vilket är ca 1,5 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Fullmäktiges mål och uppdrag samt styrelsens egna operativa mål har i huvudsak uppnåtts. Den genomsnittliga kundnöjdheten är 4,4 på en 5-gradig skala.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att styrelsen har en systematisk styrning och uppföljning av sin ekonomi och verksamhet. Styrelsen får vid varje möte information om de finansiella riskerna i de genomförda affärerna samt om bolagets ekonomi och prestationer. Rutiner och metoder inom de riskområden som är väsentliga för bolagets verksamhet bedöms i allt väsentligt vara tillräckliga.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman Landstingshuset i Stockholm AB
Org nr 556477-9378

Granskningsrapport för Landstingshuset i Stockholm AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Landstingshuset i Stockholm AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Landstingshuset i Stockholm AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-17

Kenneth Strömberg Lena Cronvall Morén Lars Bergstig

Karin Brodin Joakim Jonsson Michael Stjernström Erik Wallin

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Landstingshuset i Stockholm AB, org.nr 556477-9378

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Landstingshuset i Stockholm AB för räkenskapsåret 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dessas finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Landstingshuset i Stockholm AB för räkenskapsåret 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 23/4 2018

Ernst & Young AB

Mikael Sjöstedt
Auktoriserad Revisor

Sammanfattning – Landstingshuset i Stockholm AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

LISAB:s resultat efter bokslutsdisposition och skatt uppgår till 65,1 mnkr jämfört med budgeterade -31,3 mnkr. LISAB:s utfall som moderbolag styrs av resultaten i dotterbolagen samt nedskrivning och återföring av nedskrivning av aktier i dotterbolagen. De poster som påverkar årets resultat är till största del en effekt av resultaten i dotterbolagen. Revisionen noterar att styrelsen i huvudsak har utfört sitt uppdrag i enlighet med fullmäktiges direktiv genom att följa upp flertalet av dotterbolagens resultat.

För LISAB lämnas ingen bedömning av området ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat med anledning av att styrelsen endast indirekt har möjligheter att påverka detta.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom styrelsens verksamhetskritiska processer. Revisionen anser att LISAB har stärkt sitt ägaransvar genom att dialogen och uppföljningen av dotterbolagen ytterligare har systematiserats. Dokumentationen av ägardialogerna bör dock stärkas.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget vara tillräcklig.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för tillväxt- och regionplanenämnden år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat tillväxt- och regionplanenämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och förskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för tillväxt- och regionplanenämnden. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att tillväxt- och regionplanenämnden i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att nämndens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i nämnden.

Stockholm 2018-04-17

Kenneth Strömberg Lena Cronvall Morén Lars Bergstig

Karin Brodin Joakim Jonsson Michael Stjernström Erik Wallin

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Sammanfattning – Tillväxt- och regionplanenämnden

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 0,5 mnkr, vilket är 0,5 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts. Fullmäktiges mål och uppdrag har i huvudsak uppnåtts. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms vara tillfredsställande.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det i huvudsak finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom nämndens verksamhetskritiska processer. Nämnden behöver dock säkerställa att landstingets jävsregler följs vid nämndens sammanträden.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för hälso- och sjukvårdsnämnden år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för hälso- och sjukvårdsnämnden. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer att det verksamhetsmässiga resultatet i huvudsak inte har uppnåtts. Det gäller fullmäktiges mål om förbättrad tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvården även om måluppfyllelsen har förbättrats jämfört med 2016. Vård har till viss del inte producerats som planerat.

Vi bedömer att hälso- och sjukvårdsnämnden behöver stärka den interna styrningen och kontrollen, bland annat när det gäller styrning och kontroll av upphandlingar. Vidare har nämndens styrning inte varit tillräcklig när det gäller uppdrag kopplade till Framtidens hälso- och sjukvård. Det gäller främst den övergripande planeringen av investeringar där nämnden behöver medverka i att förtydliga roller och ansvar.

Vi bedömer sammantaget att hälso- och sjukvårdsnämndens ekonomiska resultat är tillfredsställande, men att det verksamhetsmässiga resultatet inte är helt tillfredsställande. Vi bedömer att hälso- och sjukvårdsnämndens interna styrning och kontroll inte är helt tillräcklig. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i nämnden.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Sammanfattning – Hälso- och sjukvårdsnämnden

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfredsställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfredsställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat		X	
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll		X	
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 357 mnkr, vilket är 357 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Fullmäktiges mål har i huvudsak inte uppnåtts men förbättringar har skett jämfört med 2016. Endast fem av totalt elva indikatorer som används för att mäta fullmäktiges övergripande mål uppnår sitt målvärde 2017. Revisionen efterlyser övergripande analyser av konsekvenser av att flera målvärden inte nås och hur det sammantaget påverkar förutsättningarna dels för att uppnå fullmäktiges övergripande mål för hälso- och sjukvården, dels för genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård (FHS).

Vårdkonsumtionen fortsätter att minska både för läkarbesök och vårdtillfällen medan övriga besök har ökat jämfört med 2016. Den negativa trenden för köpkraften har brutits och köpkraften har ökat något 2017.

Det ekonomiska resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, som tillfredsställande. Det verksamhetsmässiga resultatet har delvis inte uppnåtts. Sammantaget bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som inte helt tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Årets granskning har visat på avvikelser inom några områden som enligt revisionen bedömning visar att nämndens styrning och kontroll fortsatt behöver stärkas. Det gäller framförallt upphandlingsområdet och arbetet med FHS.

Revisionen bedömer att det är av vikt att nämnden fortsätter sitt påbörjade förbättringsarbete med att stärka styrning och kontroll av upphandlingsverksamheten. Likaså bör arbete fortsätta med att aktivt genomlysa avtalssituationer och avsluta avtal tecknade genom otillåtna direktupphandlingar. Ingen av revisionens tidigare rekommendationer på upphandlingsområdet har åtgärdats. Nya upphandlingsskadeavgifter har utdömts av domstol under 2017. Revisionen bedömer vidare att HSN behöver stärka affärsmässigheten genom att påbörja upphandlingar i god tid samt genomföra systematiska utvärderingar av genomförda upphandlingar.

Beslutet att flytta genomförandeansvaret för FHS från landstingsstyrelsens förvaltning till hälso- och sjukvårdsförvaltning har lett till oklarheter rörande ansvar, befogenheter och kompetens när det gäller investeringar, kompetensförsörjning och produktionsstyrning. Revisionen menar att det är angeläget att nämnden medverkar till att förtydliga roller och ansvar. HSN bör också konkretisera hur de nya vårdnivåerna ska fungera för att säkerställa att omstyrningen av patienter kan ske enligt intentionerna i FHS. Revisionens har framfört att nämnden behöver konkretisera husläkarverksamhetens roll som samordnare, för att ge vårdgivare förutsättningar att bedriva en sammanhållen vård i enlighet med FHS.

Nämnden behöver stärka sambandet mellan det som följs upp och det som avtalats inom vårdval. Systematik och enhetlighet i uppföljningen samt riskanalyserna behöver utvecklas. Med en ökande andel upphandlad vård enligt vårdvalsmodellen är det väsentligt att nämnden implementerar de redan 2012 lämnade rekommendationerna och säkerställer att åtgärder vidtas för att komma tillrätta med övriga brister.

Sammanfattningsvis har flera av årets granskningar visat på behov av att nämnden tydliggör ansvar och roller, stärker uppföljning och analys samt säkerställer att revisionens rekommendationer åtgärdas.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara inte helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Revisionen bedömer att nämnden bör säkerställa att redovisningen av specialdestinerade statsbidrag sker på ett tillfredställande sätt.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Ambulanssjukvården i
Storstockholm AB
Org nr 556461–6695

Granskningsrapport för Ambulanssjukvården i Storstockholm AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Ambulanssjukvården i Storstockholms AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Ambulanssjukvården i Storstockholm AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi konstaterar att styrelsen vidtagit åtgärder, men att dessa inte varit tillräckliga för att uppnå fullmäktiges resultatkrav. Fullmäktiges mål och uppdrag för verksamheten har i huvudsak uppnåtts.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt skött verksamheten på ett ändamålsenligt, men från ekonomisk synpunkt inte helt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren Lena Samuelsson

pwc

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Ambulanssjukvården i Storstockholm AB, org.nr 556461-6695

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Ambulanssjukvården i Storstockholm AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Ambulanssjukvården i Storstockholm ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Ambulanssjukvården i Storstockholm AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Ambulanssjukvården i Storstockholm AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

pwc

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Ambulanssjukvården i Storstockholm AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Stockholm den 10 april 2018
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Lars Wallén
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Ambulanssjukvården i Storstockholm AB (AISAB)

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat		X	
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till -7,7 mnkr, vilket är 8,4 mnkr lägre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar ca 3,2 procent av omsättningen. Detta beror främst på att åtgärder för att möta ökade kostnader för bemanning för att uppfylla mål för tillgänglighet enligt avtal inte har gett tillräcklig effekt. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed inte uppnåtts.

Fullmäktiges mål och uppdrag har i huvudsak uppnåtts. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms vara tillfredsställande.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som inte helt tillfredsställande. Bedömningen innebär en försämring jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det i huvudsak finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer. Styrelsen bör planlägga och följa upp trafiksäkerheten enligt gällande policy.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Danderyds Sjukhus AB
Org nr 556575–6169

Granskningsrapport för Danderyds Sjukhus AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Danderyds Sjukhus AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Danderyds Sjukhus AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson
Berit Assarsson
Leni Björklund
Carl-Anders Ifvarsson
Fredrik Bojerud
Ewa Törngren
Lena Samuelsson

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Danderyds Sjukhus AB, org.nr 556575-6169

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Danderyds Sjukhus AB för räkenskapsåret 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Danderyds Sjukhus ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Danderyds Sjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Danderyds Sjukhus AB för räkenskapsåret 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Danderyds Sjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 9 april 2018

Ernst & Young AB

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Danderyds Sjukhus AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till –51 mnkr, vilket är 58 mnkr lägre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar ca 1,5 procent av omsättningen. Sjukhuset har genomfört åtgärder på 41,8 mnkr för att nå resultatkravet, men åtgärderna har inte varit tillräckliga. Fullmäktiges mål om en ekonomi i balans har därmed inte uppnåtts.

Fullmäktiges mål och uppdrag har i huvudsak uppnåtts när det gäller de övergripande målen om vård i rätt tid och säker vård. Kvalitetsmålen i avtalet med hälso- och sjukvårdsnämnden har uppnåtts till 98,9 procent. Sjukhuset har producerat 91,9 procent av omställningsavtalets målvolymer jämfört med 95 procent enligt avtalet. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms vara i huvudsak tillfredsställande. Det är av vikt att styrelsen fortsätter att arbeta med måluppfyllelsen av kvalitetsindikatorerna och vistelsetiden på akutmottagningen samt produktionen.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget i huvudsak som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer. Det är dock av vikt att ekonomistyrningen stärks för att säkerställa att en ekonomi i balans uppnås.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Danderyds Sjukhus AB
Org nr 556575–6169

Granskningsrapport för det vilande bolaget Prima Liv AB år 2017

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har tagit del av den auktoriserade revisorns revisionsberättelse för Prima Liv AB år 2017, men har i övrigt inte genomfört någon granskning då bolaget är vilande och därmed inte bedriver någon verksamhet.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Prima Liv i Danderyd AB, org.nr 556499-6857

Rapport om årsredovisningen

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Prima Liv i Danderyd AB för räkenskapsåret 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Prima Liv i Danderyd ABs finansiella ställning per 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Prima Liv i Danderyd AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Prima Liv i Danderyd AB för räkenskapsåret 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Prima Liv i Danderyd AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 9 april 2018

Ernst & Young AB

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Folktandvården Stockholms län AB
Org. nr : 556574-3597

Granskningsrapport för Folktandvården i Stockholms län AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Folktandvårdens i Stockholms län AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Folktandvårdens i Stockholms län AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Folktandvården Stockholms län AB, org.nr 556574-3597

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Folktandvården Stockholms län AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Folktandvården Stockholms län ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Folktandvården Stockholms län AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Folktandvården Stockholms län AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Folktandvården Stockholms län AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 19 april 2018

Ernst & Young AB

Fredric Hävrén
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Folktandvården i Stockholms län AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 125 mnkr, vilket är 20 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Fullmäktiges mål och uppdrag har i huvudsak uppnåtts när det gäller kvalitet, men inte beträffande tillgänglighet. Bolaget har vidtagit åtgärder för att förbättra tillgängligheten. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms vara tillfredsställande, men styrelsen måste fortsätta att arbeta med åtgärder för att nå tillgänglighetsmålen.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att styrelsen i huvudsak har skapat tillräckliga förutsättningar för en tillräcklig intern styrning och kontroll. Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING
Revisorsgrupp II

RK 2017-0023

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för Karolinska universitetssjukhuset år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat Karolinska universitetssjukhusets verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Styrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Karolinska universitetssjukhuset. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi konstaterar att styrelsen uppnått fullmäktiges mål om ekonomi i balans. Fullmäktiges övergripande mål om förbättrad tillgänglighet och kvalitet i vården uppnås inte. Sjukhuset klarar inte fullmäktiges mål för vårdgarantin bland annat inom flera områden där sjukhuset är ensamutförare inom landstinget. Karolinska uppfyller delvis kraven på produktion.

Det finns fortfarande brister i kontrollen av att fakturor överensstämmer med gällande avtal och att beställning/inköp sker utifrån giltigt avtal. De brister som revisionen framförde till styrelsen redan 2014 har ännu inte åtgärdats även om visst arbete genomförts. Årets granskning och styrelsens uppdrag till internrevisorn förstärker bilden av att den interna styrningen och kontrollen av redovisning och uppföljning avseende nedlagd tid för konsultkostnader och inhyrd personal mot avtal varit otillräcklig. Vidare har ärenden och beslut inte fattats på ett transparent sätt med insyn i den demokratiska processen utifrån gällande lagstiftning. Vi bedömer därför att styrelsens interna styrning, uppföljning och kontroll av ärende- och beslutsprocessen varit otillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att Karolinska universitetssjukhusets ekonomiska resultat är tillfredsställande men att det verksamhetsmässiga resultatet inte är helt tillfredsställande. Vi bedömer att det finns områden med betydande brister i styrelsens interna styrning, uppföljning och kontroll. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Vi riktar anmärkning mot styrelsen[1] för bristande styrning, uppföljning och intern kontroll dels av konsultkostnader, dels av ärende- och beslutsprocessen.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i styrelsen.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson

Berit Assarsson

Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson

Fredrik Bojerud

Ewa Törngren

Lena Samuelsson

[1] Mikael Lövgren ingick i styrelsen till och med den 31 december 2017 och ersattes av Håkan Nilsson från och med 1 januari 2018.

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING
Revisorsgrupp II

RK 2017-0023

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Uttalande om tillämpningen av transparenslagen år 2017 avseende laboratorieverksamheten vid Karolinska universitetssjukhuset

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska landstingets revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Landstingsstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs.

Landstingsstyrelsens förvaltning har gjort tolkningen att bl.a. laboratorieverksamheten inom Karolinska universitetssjukhuset kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten och har därför i anvisningar uppdragit åt sjukhuset att upprätta en särskild resultaträkning för laboratorieverksamheten. Redovisningen ska finnas tillgänglig vid sjukhuset och vara offentlig handling.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att årsbokslutet med resultaträkning för Karolinska universitetslaboratoriet innehåller uppgifter som i allt väsentligt gör att den bör kunna betraktas som transparent. Bland annat framgår uppgifter om laboratoriedivisionens andel av de sjukhusgemensamma kostnaderna.

Stockholm 2017-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Sammanfattning – Karolinska universitetssjukhuset

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till -97 mnkr, vilket är -127 mnkr lägre än fastställt resultatkrav. Revisionen bedömer att fullmäktiges mål om ekonomi i balans inte helt har uppnåtts. Avvikelsen från resultatkravet motsvarar dock endast ca 0,7 procent av omsättningen. Styrelsens ekonomiska resultat bedöms därför, i likhet med 2016, vara tillfredsställande.

Fullmäktiges övergripande mål om förbättrad tillgänglighet och kvalitet i vården uppnås inte. Målen i omställningsavtalet om vård i rätt tid uppnås inte medan målen om säker vård delvis uppnås. Karolinska uppnår målvolymen i omställningsavtalet, men har producerat färre öppenvårdsbesök och slutenvårdstillfällen jämfört med budget. Revisionen noterar att utflytt av vård inte kunnat ske enligt plan, enligt sjukhuset p.g.a. bristande mottagarkapacitet. Antalet disponibla vårdplatser har minskat och överbeläggningar samt utlokaliseringar har ökat jämfört med 2016. Revisionen bedömer att Karolinska arbetar för att förbättra sjukhusets kompetensförsörjning, men att det inte gett påtagliga effekter under 2017. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms, i likhet med 2016, som inte helt tillfredsställande.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som inte helt tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Styrelsen har vidtagit åtgärder för att få en ekonomi i balans. Årets åtgärdsplan har gett effekter på 203 mnkr. Revisionen konstaterar att Karolinskas årsrapport inte följt gällande tidplan och anvisningar. Revisionen bedömer att det påverkar transparensen och styrelsens möjligheter att ta ställning till informationen. För att öka styrelsens och övriga läsares insyn i verksamheten menar revisionen att rapporteringen framöver behöver följa såväl tidsplan som landstingets gemensamma anvisningar.

Karolinska är formellt en nämnd där kommunallagen ska tillämpas och styrelsen har ansvaret för att styra verksamheten i enlighet med gällande lagstiftning. Revisionen bedömer dock att verksamheten i allt för hög grad styrts som ett bolag och att det därför finns brister i ärende- och beslutsprocessen. Styrelsen behöver bland annat säkerställa att ärenden hanteras på rätt nivå dvs. av styrelsen eller på tjänstemannanivå och att beslutsrätten förs över enligt delegeringsreglerna i kommunallagen. Delegationsbeslut ska alltid anmälas till styrelsen. Revisionen konstaterar att relativt få beslut med hänsyn till verksamhetens storlek har anmälts till styrelsen som beslut i kommunallagens mening. Det tyder på att verksamheten huvudsakligen styrs av

verkställighetsbeslut. För 2017 bedömer revisionen att besluten inte har fattats på ett transparent sätt och att insyn i den demokratiska processen därmed inte kunnat garanteras. Revisionen noterar att styrelsen beslutat om ändringar i arbets- och delegationsordning i mars 2018 som snarast behöver implementeras.

Revisionen har sedan flera år pekat på brister i kontrollen av om fakturor överensstämmer med gällande avtal och att beställning/inköp sker utifrån giltigt avtal. Revisionen framförde 2014 i en rekommendation att styrelsen behöver säkerställa att kontroller av fakturor mot befintliga avtal är möjlig såväl vid beställning som efter leverans. En uppföljande granskning av intern kontroll av konsulttjänster under 2017 visar att visst arbete genomförts för att åtgärda rekommendationer på området. Revisionen konstaterar dock att regelverk och rutiner, inklusive inbyggda kontroller, inom området antingen inte är tillräckliga eller att system och stöd saknas, för att säkerställa en tillräcklig intern styrning och kontroll. Den granskning som genomförts av sjukhusets internrevisor på uppdrag av styrelsen förstärker bilden av att den interna styrningen och kontrollen av redovisning och uppföljning avseende nedlagd tid för konsultkostnader och inhyrd personal mot avtal varit otillräcklig. Revisionen noterar att styrelsen i februari 2018 beslutat om åtgärdsprogram med anledning av internrevisorns rapport och rekommendationer. Revisionen vill ändå understryka att Karolinskas styrelse skyndsamt behöver hantera dessa frågor och säkerställa att regelverk och rutiner för kontroll och uppföljning förstärks och efterlevs i alla led inte minst med oberoende kontroller av fakturerade konsultkostnader.

Revisionen bedömer också, dels utifrån revisionens egen granskning 2016, dels utifrån internrevisorns granskning 2017, att hanteringen av jävs- och karantänsfrågor vid tillsättande av högre tjänstemän kopplat till tidigare anställningar och engagemang i bolag, är ett riskområde som styrelsen behöver hantera. Att risken för oegentligheter i samband med användande av konsulter inte framkommit i sjukhusets riskanalyser ser revisionen som allvarligt mot bakgrund av de höga belopp som konsulter anlitas för. Styrelsen bör därför i sin egen riskanalys uppmärksamma risken för oegentligheter och förtroendeskada, särskilt kopplat till konsultanvändningen.

Revisionen noterar att sjukhuset under året har genomfört ett antal direktupphandlingar över den beloppsgräns som innebär att synnerliga skäl krävs för att inte tillfråga flera tänkbara leverantörer. Enligt Konkurrensverket ska synnerliga skäl åberopas restriktivt och endast i undantagsfall. Revisionen bedömer därför att styrelsen bör säkerställa att upphandlingslagstiftningens bestämmelser följs så att konkurrensen utnyttjas så långt som möjligt genom att i direktupphandlingar tillfråga flera tänkbara leverantörer. Vidare har endast en av de granskade upphandlingarna en dokumenterad upphandlingsstrategi. Styrelsen bör därför säkerställa att det vid upphandlingar av betydande värden utformas en upphandlingsstrategi i enlighet med landstingets upphandlingspolicy.

Revisionen är medveten om att Karolinska är inne i en intensiv förändringsprocess. Även om visst förbättringsarbete pågår när det gäller den interna styrningen och kontrollen behöver åtgärder omgående införas i verksamheten och tydliga förbättringar påvisas. Revisionen bedömer att styrelsens interna styrning, uppföljning och kontroll av dels ärende- och beslutsprocessen, dels av konsultkostnader och inhyrd

personal är otillräcklig. Därutöver finns ett antal områden där styrning och intern kontroll inte är helt tillräcklig.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, till viss del enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för patientnämnden år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat patientnämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och förskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för patientnämnden. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att patientnämnden i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att nämndens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i nämnden.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Sammanfattning – Patientnämnden

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställ-lande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 2,6 mnkr, vilket är 2,6 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen förklaras framförallt av vakanta tjänster under året och att eftertaxering av arbetsgivaravgifter för stödpersonverksamheten inte kommer att ske för vilket det fanns budgetmedel avsatta. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Revisionen noterar att antalet ärenden minskat marginellt jämfört med 2016. Antalet stödpersoner för patienter som tvångsvårdas inom psykiatrin eller är isolerade enligt smittskyddslagen är drygt 20 fler den sista december 2017 jämfört med den sista december 2016. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms vara tillfredsställande.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom nämndens verksamhetskritiska processer.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i S:t Eriks Ögonsjukhus AB
Org. nr: 556574-3589

Granskningsrapport för S:t Eriks Ögonsjukhus AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat S:t Eriks ögonsjukhus AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för S:t Eriks Ögonsjukhus AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i S:t Eriks Ögonsjukhus AB, org.nr 556574-3589

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för S:t Eriks Ögonsjukhus AB för räkenskapsåret 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av S:t Eriks Ögonsjukhus ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till S:t Eriks Ögonsjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för S:t Eriks Ögonsjukhus AB för räkenskapsåret 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till S:t Eriks Ögonsjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 8 mars 2018

Ernst & Young AB

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – S:t Eriks Ögonsjukhus AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 60 mnkr, vilket är 57 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Fullmäktiges mål och uppdrag har i huvudsak uppnåtts när det gäller kvalitet och tillgänglighet, men sjukhusets produktion är lägre än avtalade vårdvolymer. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms i huvudsak vara tillfredsställande.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

I årets granskningar har framkommit att det finns förbättringsområden avseende intern styrning och kontroll, bland annat avseende styrelsens arbetsformer och ärendehantering. Resultatet av dessa granskningar bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar den slutliga bedömningen av styrelsen interna styrning och kontroll.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Stockholm Care AB
Org nr 556253-1896

Granskningsrapport för Stockholm Care AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Stockholm Care AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Stockholm Care AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi konstaterar att styrelsen vidtagit åtgärder, men att dessa inte varit tillräckliga för att uppnå fullmäktiges resultatkrav. Övriga mål och uppdrag för verksamheten har i huvudsak uppnåtts.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt skött verksamheten på ett ändamålsenligt, men från ekonomisk synpunkt inte helt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

pwc

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Stockholm Care AB, org.nr 556253-1896

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stockholm Care AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Stockholm Care ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Stockholm Care AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Stockholm Care AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Stockholm Care AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Stockholm den 10 april 2018
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Lars Wallén
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Stockholm Care AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat		X	
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Årets resultat uppgår till ca 1,4 mnkr, vilket är ca 3 mnkr lägre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar ca 2,4 procent av omsättningen. Avvikelsen beror till största delen på lägre tillgänglighet och kapacitet inom Karolinska Universitetssjukhuset vilket påverkat möjligheten att bedriva utlandsverksamheten som planerat. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed inte uppnåtts.

Styrelsens mål för tillgänglighet och kvalitet uppnås i huvudsak för Tobiasregistret men inte för utlandsverksamheten.

Det ekonomiska resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning som inte helt tillfredsställande medan det verksamhetsmässiga resultatet bedöms som tillfredsställande. Bedömningen är förändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Styrelsen har fastställt en aktuell intern kontrollplan upprättad med utgångspunkt från risk och väsentlighetsanalys. Riktlinjer och rutiner bedöms finnas för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig, i likhet med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms av den auktoriserade revisorn vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för Stockholms läns sjukvårdsområde år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat Stockholms läns sjukvårdsområdes verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Styrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och förskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Stockholms läns sjukvårdsområde. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer att ekonomi- och verksamhetsstyrningen behöver utvecklas för att säkerställa långsiktig ekonomisk bärkraftighet och produktion inom de enskilda verksamheterna och minska beroendet av hjälpmedelsverksamheten. Vidare behöver den interna kontrollen i hanteringen av hjälpmedelslagret stärkas. Vi bedömer att styrelsens interna styrning och kontroll av arbetsformer och ärendehantering inte har varit helt tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att Stockholms läns sjukvårdsområde i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att styrelsens interna styrning och kontroll inte varit helt tillräcklig. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i styrelsen.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Sammanfattning – Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO)

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfredsställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfredsställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll		X	
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 104 mnkr, vilket är 4 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts. Resultatutfallet varierar dock kraftigt mellan verksamhetsområdena och en majoritet av SLSO:s resultatenheter når inte ekonomi i balans medan hjälpmedelsverksamheterna står för merparten av årets resultat. För att minska beroendet av hjälpmedelsverksamheterna och nå ekonomi i balans i vårdverksamheterna bedömer revisionen att styrelsen behöver vidta långsiktiga åtgärder.

Fullmäktiges mål avseende säker vård och vård i rätt tid uppnås i huvudsak. SLSO är dock långt ifrån att uppnå fullmäktiges målnivåer för förnyelsebart bränsle i transporter. I likhet med 2016 konstaterar revisionen att producerade vårdvolymer totalt sett har varit lägre än budgeterat. Produktionen inom geriatriken och primärvården har även minskat jämfört med föregående år. Personalbrist inom flera yrkeskategorier utgör en delförklaring till produktionsminskningen. Revisionen menar att det är viktigt att styrelsen fortsätter att arbeta med att säkerställa måluppfyllelse framförallt gällande produktion och bemanning inom den geriatriska vården och husläkarverksamheten, men även gällande bemanningen inom psykiatrin. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms i huvudsak vara tillfredsställande, men revisionen konstaterar att det finns områden som styrelsen behöver stärka.

Sammantaget bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet, utifrån genomförd granskning, som i huvudsak tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att styrelsen på en övergripande nivå kontinuerligt följer upp ekonomi och verksamhet, men att ekonomi- och verksamhetsstyrningen behöver utvecklas. Detta för att säkerställa ekonomisk bärkraftighet och produktion inom de enskilda verksamheterna och minska beroendet av hjälpmedelsverksamheterna, vilket revisionen påtalat sedan 2015. Den ekonomiska uppföljningen av hjälpmedelsverksamheterna och den interna kontrollen i hanteringen av hjälpmedelslagret är inte tillräcklig. Ansvar, roller och processer behöver stärkas för att minska risken för fel i den finansiella rapporteringen. Vidare har styrelsens arbetsformer och ärendehantering inte fullt ut följt kommunallagen. Styrelsen har vidtagit åtgärder när det gäller arbetsformer under början av 2018, vilket bör ge förutsättningar för en stärkt intern styrning och kontroll inom området.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara inte helt tillräcklig. Bedömningen innebär en försämring jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Osäkerheter föreligger dock rörande hjälpmedelsverksamheternas räkenskaper.

Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING
Revisorsgrupp II

RK 2017-0018

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Södersjukhuset AB
Org nr 556595–7403

Granskningsrapport för Södersjukhuset AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Södersjukhuset AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Södersjukhuset AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ifvarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

pwc

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Södersjukhuset AB, org.nr 556595-7403

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Södersjukhuset AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Södersjukhuset ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Södersjukhuset AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Södersjukhuset AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

pwc

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Södersjukhuset AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Stockholm den 10 april 2018
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Bo Åsell
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Södersjukhuset AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 15 mnkr, vilket är 5,6 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Fullmäktiges mål och uppdrag har i huvudsak uppnåtts när det gäller de övergripande målet om vård i rätt tid medan målet säker vård är nära att nås. Kvalitetsmålen i avtalet med hälso- och sjukvårdsnämnden har uppnåtts till ca 86 procent. Sjukhuset har producerat 94 procent av omställningsavtalets målvolymer jämfört med 95 procent enligt avtalet. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms vara i huvudsak tillfredsställande. Det är av vikt att styrelsen fortsätter att arbeta med måluppfyllelsen av kvalitetsindikatorerna och vistelsetiden på akutmottagningen samt produktionen.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer. Styrelsen har planerat för och vidtagit åtgärder för att få en ekonomi i balans.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Södertälje Sjukhus AB
Org nr 556775-9922

Granskningsrapport för Södertälje Sjukhus AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Södertälje Sjukhus AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Södertälje Sjukhus AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi konstaterar att fullmäktiges ekonomiska resultatkrav, trots styrelsens åtgärder, inte nåtts. Fullmäktiges övriga mål och uppdrag för verksamheten har i huvudsak uppnåtts.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt skött verksamheten på ett ändamålsenligt, men från ekonomisk synpunkt inte helt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-04-10

Hans-Erik Salomonsson Berit Assarsson Leni Björklund

Carl-Anders Ivarsson Fredrik Bojerud Ewa Törngren

Lena Samuelsson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

pwc

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Södertälje Sjukhus AB, org.nr 556775-9922

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Södertälje Sjukhus AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Södertälje Sjukhus ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Södertälje Sjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Södertälje Sjukhus AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Södertälje Sjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Stockholm den 10 april 2018
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Bo Åsell
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Södertälje Sjukhus AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat		X	
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Det justerade ekonomiska resultatet uppgår till -31 mnkr, vilket är 34 mnkr lägre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar cirka 2,8 procent av omsättningen. Sjukhuset har genomfört åtgärder på 8,4 mnkr för att nå resultatkravet men åtgärderna har inte varit tillräckliga. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed inte uppnåtts.

Kvalitetsmålen i avtalet med hälso- och sjukvårdsnämnden har uppnåtts till 83 procent och sjukhuset har nått 94 procent av målvolymen för vårdproduktionen. Revisionen bedömer att det verksamhetsmässiga resultatet i huvudsak är tillfredsställande men att styrelsen bör fortsätta arbeta för att nå sina kvalitets- och produktionsmål.

Med anledning av den negativa avvikelsen i det ekonomiska resultatet bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet, utifrån genomförd granskning, sammantaget inte vara helt tillfredsställande. Bedömningen innebär en försämring jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer. Sjukhuset har rutiner för att systematiskt följa upp ekonomi, produktion och kvalitet samt för att analysera väsentliga avvikelser. Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för Trafiknämnden år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat trafiknämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Trafiknämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och förskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för trafiknämnden inklusive AB Storstockholms lokaltrafik (SL) och Waxholms Ångfartygs AB (WÅAB). Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vår bedömning av trafiknämnden sammanfaller i stora delar med den bedömning vi, som lekmannarevisorer, lämnar i granskningsrapport för SL respektive för WÅAB eftersom nämndens respektive styrelsernas ansvar till största delen inte kan särskiljas.

Vi noterar att trafiknämnden har förbättrat den interna styrningen och kontrollen på vissa områden. Det gäller bl.a. konsultanvändningen och hanteringen av delegations- och beslutsordning. Vi konstaterar att det finns ett antal områden där styrningen och kontrollen behöver stärkas. Det gäller säkerställande av en långsiktigt hållbar kostnadsutvecklingstakt där fördjupad analys krävs för att kunna vidta nödvändiga åtgärder. Även kontrollen av investeringsvolymerna behöver stärkas för att nå en ekonomi i balans på längre sikt. Vidare behövs ett större fokus från nämndens sida på den interna kontrollen inom biljettsystemet och på att åtgärda rekommendationer som lämnats sedan flera år tillbaka inom området tillträdes- och skalskydd.

Vi bedömer sammantaget att trafiknämnden i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att trafiknämndens interna styrning och kontroll inte har varit helt tillräcklig. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i trafiknämnden.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen Lars Joakim Lundquist Gunilla Lerlinger

Gunnar Björkman Jan-Erik Nyberg Inga-Lill Franzén Jan Holgersson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i AB Storstockholms Lokaltrafik
Org nr 556013-0683

Granskningsrapport för AB Storstockholms lokaltrafik år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat AB Storstockholms lokaltrafiks (SL) verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för trafiknämnden inklusive SL och Waxholms Ångfartygs AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vår bedömning av SL sammanfaller i stora delar med den bedömning vi, som förtroendevalda revisorer, lämnar i revisionsberättelsen för trafiknämnden eftersom nämndens respektive styrelsens ansvar till största delen inte kan särskiljas.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer därtill, i samråd med den auktoriserade revisorn, att styrelsens interna styrning och kontroll inte har varit helt tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen
Lars Joakim Lundquist
Gunilla Jerlinger
Gunnar Björkman
Jan-Erik Nyberg
Inga-Lill Franzén
Jan Holgersson

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i AB Storstockholms Lokaltrafik, org.nr 556013-0683

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för AB Storstockholms Lokaltrafik för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dessas finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av AB Storstockholms Lokaltrafik för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 mars 2018

Ernst & Young AB

Magnus Fredmer
Auktoriserad revisor

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i SL Älvsjö AB
Org nr 556868-6371

Granskningsrapport för SL Älvsjö AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat SL Älvsjö AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för trafiknämnden inklusive AB Storstockholms lokaltrafik (SL) och Waxholms Ångfartygs AB (WÅAB). Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen
Lars Joakim Lundquist
Gunilla Jerlinger
Gunnar Björkman
Jan-Erik Nyberg
Inga-Lill Franzén
Jan Holgersson

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i SL Älvsjö AB, org.nr 556868-6371

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för SL Älvsjö AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av SL Älvsjö ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till SL Älvsjö AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning av SL Älvsjö AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamot ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till SL Älvsjö AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om styrelseledamoten i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 mars 2018

Ernst & Young AB

Magnus Fredmer
Auktoriserad revisor

RK 2017-0028

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i SL Infrateknik AB
Org nr 556402-4684

Granskningsrapport för SL Infrateknik AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat SL Infrateknik AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för trafiknämnden inklusive AB Storstockholms lokaltrafik (SL) och Waxholms Ångfartygs AB (WÅAB). Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen
Lars Joakim Lundquist
Gunilla Jerlinger
Gunnar Björkman
Jan-Erik Nyberg
Inga-Lill Franzén
Jan Holgersson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i SL Infrateknik AB, org.nr 556402-4684

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för SL Infrateknik AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av SL Infrateknik ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till SL Infrateknik AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning av SL Infrateknik AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till SL Infrateknik AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 mars 2018

Ernst & Young AB

Magnus Fredmer
Auktoriserad revisor

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i AB SL Finans
Org nr 556402-7166

Granskningsrapport för AB SL Finans år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat AB SL Finans verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för trafiknämnden inklusive AB Storstockholms lokaltrafik (SL) och Waxholms Ångfartygs AB (WÅAB). Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen
Lars Joakim Lundquist
Gunilla Jerlinger
Gunnar Björkman
Jan-Erik Nyberg
Inga-Lill Franzén
Jan Holgersson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i AB SL Finans, org.nr 556402-7166

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för AB SL Finans för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av AB SL Finans finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till AB SL Finans enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av AB SL Finans för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till AB SL Finans enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 mars 2018

Ernst & Young AB

Magnus Fredmer
Auktoriserad revisor

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Waxholms Ångfartyg AB
Org nr 556087-9859

Granskningsrapport för Waxholms Ångfartygs AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Waxholms Ångfartygs AB:s (WÅAB) verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för trafiknämnden inklusive AB Storstockholms lokaltrafik och WÅAB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vår bedömning av WÅAB sammanfaller i stora delar med den bedömning vi, som förtroendevalda revisorer, lämnar i revisionsberättelsen för trafiknämnden eftersom nämndens respektive styrelsens ansvar till största delen inte kan särskiljas.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer därtill, i samråd med den auktoriserade revisorn, att styrelsens interna styrning och kontroll inte har varit helt tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen
Lars Joakim Lundquist
Gunilla Jerlinger
Gunnar Björkman
Jan-Erik Nyberg
Inga-Lill Franzén
Jan Holgersson

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Waxholms Ångfartygs AB, org.nr 556087-9859

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Waxholms Ångfartygs AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Waxholms Ångfartygs ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Waxholms Ångfartygs AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Waxholms Ångfartygs AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Waxholms Ångfartygs AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 mars 2018

Ernst & Young AB

Magnus Fredmer
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Trafiknämnden

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Trafiknämnden har från landstingsstyrelsen från och med 1 juli 2017 tagit över ansvaret för den separata förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT). Ansvaret för FUT:s verksamhet är därmed delat för 2017 där landstingsstyrelsen ansvarar för första halvåret och trafiknämnden för andra halvåret. FUT:s verksamhet för hela året avrapporteras dock i trafiknämndens årsrapport. Revisionens granskning av FUT redovisas därför i sin helhet i denna rapport även om landstingsstyrelsens ansvar berörs. Revisionens bedömning av FUT:s verksamhet redovisas samlat i ett stycke sist i sammanfattningen.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll		X	
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 483 mnkr, vilket är 233 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts. Planerade investeringar och därmed ökade driftskostnader kommer under de närmaste åren att innebära stora utmaningar såväl för trafikorganisationen som för landstingets ekonomi. För att nå en ekonomi i balans på längre sikt bedömer revisionen därför att nämnden behöver vidta mer långsiktiga åtgärder och säkra kontrollen över investeringsvolymerna, men också över effektiviseringsarbetet.

Revisionen bedömer att det verksamhetsmässiga resultatet till största delen har uppnåtts. Bedömning av målen försvåras dock av att en väsentlig indikator saknas helt och att utfall för flera indikatorer saknas. Nämndens rapportering behöver även utvecklas vad gäller analysen av vissa mål. Nämndens analys av produktionsmåtten behöver tydligare kopplas till kostnadsutvecklingen och de övergripande målen.

Fullmäktiges övriga mål och uppdrag har delvis uppnåtts. Arbetet med uppdragen pågår men är inte avslutat. Revisionen noterar att det bedrivs ett omfattande utvecklingsarbete inom flera områden men att det återstår väsentliga delar i utvecklingsarbetet bl.a. för området säkra processer.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

I revisionens årsrapport 2016 för trafiknämnden inklusive SL och WÅAB konstaterades att den interna styrningen och kontrollen inte var helt tillräcklig, men att förbättringsarbeten pågick. I delrapporten 2017 bedömde revisionen att det finns behov av ytterligare förbättringsinsatser framförallt när det gäller den ekonomiska styrningen på längre sikt.

Revisionen bedömer att det finns fortsatt anledning till oro över den långsiktiga ekonomiska utvecklingen för nämnden. Planerade investeringar och därmed ökade driftkostnader kommer under de närmaste åren att innebära stora utmaningar såväl för trafikorganisationen som för landstingets ekonomi. Nämnden bör ta ett övergripande ansvar för den långsiktiga ekonomiska planeringen vilket även omfattar ett övergripande och transparent prioriteringsarbete till övergripande mål och de ekonomiska förutsättningarna. När det gäller styrningen och kontrollen av stora investeringsprogram finns exempel där det generellt är otydligt vilka beslut som ligger till grund för den ekonomiska ram som programmet arbetar utifrån. Program och projekt behöver, som revisionen tidigare pekat på, följas upp utifrån beslutad total utgift för investeringar som pågår under flera år. Nämnden behöver också följa upp investeringar kopplat till bl.a. framtida driftkonsekvenser. Investeringsprocessen behöver även tydliggöras vad gäller t.ex. riskhanteringen. Vidare är ett större fokus på analys av kostnadsutvecklingen generellt nödvändigt liksom uppföljning av utfall av effektiviseringsåtgärder på kort och lång sikt. Revisionen har sedan tidigare lämnat rekommendationer om nämndens ekonomi- och investeringsstyrning där flertalet ännu inte är åtgärdade.

Revisionen konstaterar att det sedan några år tillbaka pågår ett omfattande arbete för att utveckla verksamhetens arbetssätt och stärka den interna kontrollen. Inom förvaltningens identifierade utvecklingsområden; bl.a. IT, säkerhet och informationssäkerhet, fastigheter samt upphandling och inköp fortlöper utvecklingsarbete som under året även omfattat omorganisering av flera verksamheter. Revisionen konstaterar dock att det fortfarande återstår viktiga insatser inom dessa områden och ser särskilt allvarligt på att rekommendationer som lämnats sedan flera år tillbaka inom området tillträdes- och skalskydd inte har åtgärdats. Revisionen noterar också fortsatt behov av att skyndsamt säkerställa den interna kontrollen inom biljettsystemet där tidigare lämnad rekommendation vid delåret behöver åtgärdas.

Enligt kommunallagen är fastställande av mål för verksamheten en angelägenhet för nämnden vilket revisionen tidigare framhållit i en rekommendation. Trafiknämnden

bör, som revisionen tidigare framhållit, besluta om hur fullmäktiges mål ska brytas ner och följas upp via indikatorer för att på så sätt fastställa ambitionsnivån för verksamheten. Vidare bedömer revisionen att formerna för nämndens långsiktiga styrning av verksamheten fortfarande är oklara, även om nämnden nu har fattat beslut om att ta fram en ny trafikplan, samt att nämnden bör fastställa de övergripande utgångspunkterna och målen för utveckling av olika delar inom nämndens ansvarsområde som utvecklingen av färdtjänsten, det framtida biljettsystemet och styrningen inom säkerhetsområdet.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån den granskning som genomförts av revisionskontoret och den auktoriserade revisorn, vara inte helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet för trafiknämnden samt årsredovisningarna för SL och WÅAB är i allt väsentligt upprättade enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Revisionen noterar att nämnden inte redovisar vilka poster som kan anses jämförelsestörande, vilket är ett krav enligt gällande anvisning och god redovisningssed. Revisionen bedömer vidare att det fortsatt finns behov av att stärka rutinerna och dokumentationen för prövning av nedskrivningar respektive aktivering av färdigställda projekt.

Räkenskaperna för trafiknämnden bedöms vara rättvisande. Räkenskaperna för SL och för WÅAB bedöms av den auktoriserade revisorn vara rättvisande.

Dotterbolag

SL-koncernen omfattar ett antal majoritetsägda dotterbolag:

- AB SL Finans
- SL Infrateknik AB
- SL Älvsjö AB

Den granskningsrapport som lekmannarevisorerna lämnar för de olika dotterbolagen inom SL-koncernen baseras till stor del på samråd med auktoriserad revisor, men även på den granskning av SL:s koncernstyrning som redovisas i denna årsrapport.

Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT)

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Trafiknämnden redovisar ett nollresultat för FUT i enlighet med fullmäktiges resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts. Fullmäktiges mål och uppdrag i övrigt har i huvudsak uppnåtts.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för FUT bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Den interna kontrollplanen är framtagen utifrån en genomförd riskanalys. Riktlinjer och rutiner för intern styrning och kontroll finns liksom en processbeskrivning för riskhanteringsarbetet.

Den interna styrningen och kontrollen för FUT bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Trafiknämndens årsbokslut i de delar som avser FUT är i allt väsentligt upprättad enligt lagen om kommunal redovisning, god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms för FUT vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för kulturnämnden år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat kulturnämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och förskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för kulturnämnden. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att kulturnämnden i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att nämndens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för ledamöterna i nämnden.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen

Lars Joakim Lundquist

Gunilla Järlinger

Gunnar Björkman

Jan-Erik Nyberg

Inga-Lill Franzén

Jan Holgersson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Sammanfattning – Kulturnämnden

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfredsställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfredsställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till -0,4 mnkr, vilket är -0,6 mnkr lägre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar ca 0,1 procent av omsättningen. Revisionen bedömer att fullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts i och med att resultatet endast avviker marginellt från fullmäktiges resultatkrav. Fullmäktiges mål och uppdrag har i huvudsak uppnåtts och det verksamhetsmässiga resultatet bedöms därför vara tillfredsställande. Revisionen bedömer att analysen av nämndens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat bör förtydligas i nämndens årsrapport.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Nämnden bedöms i huvudsak ha väl fungerande rutiner för intern styrning och kontroll. Arbetet som påbörjades 2016 för att säkerställa en tillräcklig intern styrning och kontroll har fortsatt under 2017. Revisionen bedömer att nämnden bör utveckla sin interna styrning och kontroll när det gäller evakueringen av konst och hanteringen av EU-bidrag.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i MediCarrier AB
Org nr 556543–6168

Granskningsrapport för MediCarrier AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat MediCarrier AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för MediCarrier AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen
Lars Joakim Lundquist
Gunilla Jerlinger
Gunnar Björkman
Jan-Erik Nyberg
Inga-Lill Franzén
Jan Holgersson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i MediCarrier AB, org.nr 556543-6168

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för MediCarrier AB för räkenskapsåret 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av MediCarrier ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till MediCarrier AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för MediCarrier AB för räkenskapsåret 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till MediCarrier AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 22/3 2018

Ernst & Young AB

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – MediCarrier AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt Resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 9,7 mnkr, vilket är 9,4 mnkr högre än fastställt resultatkrav. MediCarrier har under året ökat försäljningsvolymerna och därmed intäkterna samtidigt som kostnaderna för bemanning minskat, vilket påverkat resultatet positivt. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts. Fullmäktiges mål och uppdrag för verksamheten har också i huvudsak uppnåtts.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer. Uppföljning av internkontrollplanen genomförs på varje styrelsemöte.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING
Revisorsgrupp III

RK 2017-0017

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i Locum AB
Org nr 556438-7909

Granskningsrapport för Locum AB år 2017

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har granskat Locums AB:s verksamhet år 2017.

Styrelse och vd ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och landstingets revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för Locum AB. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsens interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen
Lars Joakim Lundquist
Gunilla Jerlinger
Gunnar Björkman
Jan-Erik Nyberg
Inga-Lill Franzén
Jan Holgersson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Locum AB, org.nr 556438-7909

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Locum AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Locum ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Locum AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Locum AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Locum AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 mars 2018

Ernst & Young AB

Fredric Håvrén
Auktoriserad revisor

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Sammanfattning – Locum AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 12,6 mnkr, vilket är 5,6 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Årets resultat för LFS uppgår till 367 mnkr, vilket är 32 mnkr högre än fastställt resultatkrav. LFS:s resultat har påverkats positivt av reavinster från fastighetsförsäljningar, s.k. jämförelsestörande poster, med 60 mnkr. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed har uppnåtts både för Locum och LFS.

Fullmäktiges och styrelsens mål för verksamheten har i huvudsak uppnåtts. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms vara tillfredsställande.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms utifrån genomförd granskning sammantaget vara tillräcklig. Styrelsen behöver dock stärka den interna kontrollen av redovisningen för pågående investeringsprojekt för att säkerställa en korrekt redovisning.

Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Årsstämman i AB Terreno
Org nr 556108-8195

Granskningsrapport för det vilande bolaget AB Terreno år 2017

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till fullmäktige.

Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Vi av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer har tagit del av den auktoriserade revisorns revisionsberättelse för AB Terreno år 2017, men har i övrigt inte genomfört någon granskning då bolaget är vilande och därmed inte bedriver någon verksamhet.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen

Lars Joakim Lundquist

Gunilla Jerlinger

Gunnar Björkman

Jan-Erik Nyberg

Inga-Lill Franzén

Jan Holgersson

EY
Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i AB Terreno, org.nr 556108-8195

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för AB Terreno för år 2017.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av AB Terrenos finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Jag är oberoende i förhållande till AB Terreno enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning av AB Terreno för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Jag tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Jag är oberoende i förhållande till AB Terreno enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Mitt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed mitt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har jag granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 20 april 2018

Fredric Håvrén
Auktoriserad revisor

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING
Revisorsgrupp III

2017-0006

Landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting
Styrelsen för stiftelsen Clara
Org. nr. 802406-7053

Av landstingets utsedda revisorers revisionsberättelse för stiftelsen Clara år 2017

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat stiftelsen Claras verksamhet år 2017.

Vi har granskat hur verksamheten förhåller sig till lag och stadgar, om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2017 för stiftelsen Clara. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har följt och tagit del av den auktoriserade revisorns granskning och revisionsberättelse och har inget att invända mot denna.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt stiftelsens Claras stadgar, att verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Stockholm 2018-03-20

Turid Stenhaugen

Lars Joakim Lundquist

Gunilla Jerlinger

Gunnar Björkman

Jan-Erik Nyberg

Inga-Lill Franzén

Jan Holgersson

Landstingsrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
Fax: 08-737 53 50
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 23 21 00 - 0016
www.sll.se/rev

Besöksadress: Hantverkargatan 25 B. T-bana Rådhuset

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Stiftelsen Clara org.nr 802406-7053

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Clara för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning av Stiftelsen Clara för år 2017.

Vi har inte funnit att någon styrelseledamot företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Stockholm den 25 april 2018

Ernst & Young AB

Fredrik Hävrén
Auktoriserad revisor

Sammanfattning – Stiftelsen Clara

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt resultat	X		
	Tillräcklig	**Inte helt tillräcklig**	**Otillräcklig**
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	**Inte rättvisande**	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt resultat

Det ekonomiska resultatet uppgår till 14 mnkr, vilket är 9 mnkr högre än budget.

Det ekonomiska resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Den intern kontrollplanen för 2017 fastställdes i december 2016 och har följts upp under året. Stiftelsen bedöms i huvudsak ha fungerande rutiner för intern styrning och kontroll.

Landstingsfullmäktige har beslutat att avveckla landstingets engagemang i stiftelsen och en ansökan om permutation inlämnades till Kammarkollegiet i juni 2017 vilken bifölls i november 2017. Nuvarande styrelse har begärt utträde från sina styrelseuppdrag i förtid vilket medför att Södertörns högskola kan utse nya styrelseledamöter efter att en konstituerande stämma har hållits vilken planeras till 1 februari 2018.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms av den auktoriserade revisorn som rättvisande.

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Huddinge Universitetssjukhus AB, org.nr 556574-4520

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Huddinge Universitetssjukhus AB för räkenskapsåret 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Huddinge Universitetssjukhus ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Huddinge Universitetssjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Huddinge Universitetssjukhus AB för räkenskapsåret 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Huddinge Universitetssjukhus AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 23 april 2018

Ernst & Young AB

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

NORRTÄLJE KOMMUN
REVISORERNA

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

RK 2017 - 0021

Förbundsdirektionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje

Bolagsstämman för TioHundra AB
Org nr 556595-7395

Granskningsrapport för TioHundra AB år 2017

Vi av kommunfullmäktige i Norrtälje kommun respektive av fullmäktige i Stockholms läns landsting utsedda lekmannarevisorer har granskat TioHundra AB:s verksamhet för år 2017.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och övriga föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och att återredovisning sker till ägaren.

Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt ägarens uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen och god revisionssed i kommunal verksamhet samt utifrån bolagsstämmans fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning och har gett det resultat som redovisas i bifogad årsrapport 2017 för TioHundra AB.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer därtill att bolagets interna styrning och kontroll har varit tillräcklig.

Norrtälje 2018-03-26

Claes-Göran Brile

Lena Cronvall Morén

Johnny Karlsson

Joakim Jönsson

NORRTÄLJE KOMMUN

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Revisorerna för kommunalförbundet

Förbundsdirektionen
Kommunfullmäktige i
Norrtälje
Landstingsfullmäktige i
Stockholms läns landsting

Revisionsberättelse för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje år 2017

Vi, av kommunfullmäktige i Norrtälje kommun och av landstingsfullmäktige i Stockholms läns landsting utsedda revisorer för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg, har granskat kommunalförbundets verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2017.

Förbundsdirektionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Direktionen ansvarar även för att det finns en tillräcklig intern kontroll.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll, räkenskaper och att pröva om verksamheten bedrivs enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och förbundsordningen. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer sammantaget att kommunalförbundet i allt väsentligt bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt.

Förbundet redovisar även under 2017 ett negativt resultat som uppgår till -13,6 mnkr samt att det i förvaltningsberättelsen saknas en analys av den ekonomiska ställningen i enlighet med krav i kommunala redovisningslagen. Vi kan konstatera att förbundet även i år redovisar ett underskott och samtidigt har ett negativt eget kapital som uppgår till -54,9 mnkr. Förbundets resultat innebär att balanskravet inte uppnås. Vidare finns underskott från tidigare år som enligt lagen ska återställas. I årsredovisningen framgår inte på ett tydligt sätt hur dessa ska återställas enligt lagens regler. Mot bakgrund mot detta bedömer vi inte att förbundet har en ändamålsenlig och tillfredställande ekonomi.

Vi bedömer även att förvaltningsberättelsen innehåll inte helt överensstämmer med den information som ska ingå enligt kommunal redovisningslag och god redovisningssed. Då det bland annat saknas en utvärdering av den ekonomiska ställningen.

Förbundet arbetar på olika sätt med intern kontroll. Vår bedömning är dock att det är viktigt att kommunalförbundet tar fram ett eget system för intern styrning och kontroll samt att en riskbedömning som överensstämmer med förbundets verksamhet. Resultatet av genomförda granskningar framgår av bifogad årsrapport och granskningsrapport avseende årsredovisningen.

NORRTÄLJE KOMMUN

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Revisorerna för kommunalförbundet

Vi föreslår fullmäktige:

- Att förbundsdirektionen samt de enskilda förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet för 2017 års förvaltning, samt

- Att förbundsdirektionens årsredovisning godkänns. Den är i allt väsentligt upprättad i enlighet med den kommunala redovisningslagen, normer och i övrigt enligt god redovisningssed, med undantag av vad som framgår ovan.

Stockholm 26 mars 2018

Förtroendevalda revisorer för kommunalförbundet:

Claes-Göran Brile

Lena Cronvall Morén

Johnny Karlson

Joakim Jonsson

www.pwc.se

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2017

Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje

Carin Hultgren
Cert. kommunal revisor

Richard Vahul
Cert. kommunal revisor
Auktoriserad revisor

Jenny Nyholm
Revisionskonsult

Mars 2018

pwc

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning 2
2. Inledning 4
2.1. Syfte och revisionsfrågor 4
2.2. Revisionskriterier 5
3. Granskningsresultat 6
3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning 6
3.1.1. Iakttagelser 6
3.1.2. Revisionell bedömning 8
3.2. God ekonomisk hushållning 8
3.2.1. Iakttagelser 9
3.2.2. Revisionell bedömning 10
3.3. Rättvisande räkenskaper 11
3.3.1. Iakttagelser 11
3.3.2. Revisionell bedömning 14

1. Sammanfattning

På uppdrag av revisorerna i kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje har PwC granskat årsredovisningen för 2017. Syftet med granskningen är att ge kommunalförbundets revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?

Vi bedömer att årsredovisningen allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Förbundet lever däremot inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans.

Vi bedömer däremot att förvaltningsberättelsens innehåll inte helt överensstämmer med den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Det saknas en utvärdering av den ekonomiska ställningen. Detsamma gäller obligatoriska uppgifter om pensioner. Vidare noterar vi avsteg avseende redovisningen i den gemensamma förvaltningsberättelsen.

- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål förbundsdirektionen beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med direktionens mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Av de finansiella målen för 2017 bedöms merparten av målen vara uppfyllda utifrån att målvärdena för året nåtts.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall delvis är förenligt med direktionens övergripande mål för verksamheten. Av de verksamhetsmässiga målen för 2017 är sex av 12 uppfyllda, två ej relevanta medan fyra inte uppfyllts.

Direktionen lämnar en sammanfattande bedömning i årsredovisningen avseende den samlade måluppfyllelsen för de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Någon bedömning görs däremot inte av de verksamhetsmässiga målen.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att kommunalförbundets- och de sammanställda räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Räkenskaperna är i allt väsentligt upprättade enligt god redovisningssed.

Avvikelser har noterats avseende uppställning av kassaflödesanalys. Vi har även noterat avsaknad av en beskrivning av tillämpade redovisningsprinciper i årsredovisningsdokumentet och ett antal frånsteg gällande tilläggsupplysningar.

Vi har noterat ett antal differenser och fel i både kommunalförbundets och i den sammanställda redovisningens räkenskaper. Avvikelserna påverkar dock inte vår bedömning av rättvisande räkenskaper.

2. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner, landsting och kommunalförbund. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är förbundsstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige (direktionen) beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Vårt uppdrag avseende granskning och prövning om den interna kontrollen som görs inom kommunalförbundet är tillräckligt redovisas i de separata rapporter som gjorts under året.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunalförbundet. Granskningen har utförts enligt god revisionssed med utgångspunkt i SKYREV:s utkast ”Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting”. Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktas i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom dokumentgranskning och granskning av räkenskapsmaterial.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på den av direktionen fastställda (2018-02-07) årsredovisningen. Årsredovisningen har därefter kompletterats med finansiella rapporter som även omfattar den sammanställda redovisningen för koncernen. Kompletteringen beslutades av direktionen 2018-03-09.

Enligt gällande förbundsordning ska de förtroendevalda revisorerna överlämna en revisionsberättelse till respektive fullmäktige i Norrtälje kommun och Landstinget Stockholms län innan marsmånads utgång.

Rapportens innehåll har sakgranskats av chefscontroller och förbundsdirektör.

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Direktionens beslutade mål om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Iakttagelser

Utveckling av förbundets verksamhet
I förvaltningsberättelsen redovisas väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret. Genomförda aktiviteter och faktorer som påverkar pågående arbete redovisas.

Redovisning av pensionerna
Enligt KRL och RKR 7.1 skall förbundet i förvaltningsberättelsen upplysa om pensionsförpliktelserna och pensionsmedelsförvaltningen, vilket saknas. Förbundet skall redovisa följande uppgifter:

- Avsättningar (inklusive särskild löneskatt) för pensioner och liknande förpliktelser.
- Ansvarsförbindelser (inklusive särskild löneskatt), dvs. pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland avsättningar.
- Finansiella placeringar avseende pensionsmedel.
- Såväl bokfört värde som marknadsvärde skall redovisas. Om pensionsmedel inte finns skall detta anges.
- Återlånade medel.
- De tillgångsslag som förvaltade pensionsmedel placerats i och vilken avkastning som uppnåtts. Uppgifter skall lämnas om förvaltningens utveckling och resultat i förhållande till i placeringsreglementet fastlagda mål, exempelvis beträffande tillåten risk och avkastning.
- En beskrivning av utvecklingen från föregående år.

Vi noterar särskilt att kommunalförbundet inte redovisar någon ansvarsförbindelse. Vi har inte erhållit tillräckligt med underlag för att bedöma om detta åtagande ligger kvar i Norrtälje kommun.

Investeringsredovisning
Investeringsbudget saknas och redovisas således inte.

Driftredovisning
Utfallet av förbundets driftverksamhet redovisas samlat för respektive verksamhet landstings- respektive kommunfinansierad.

Upplysningar om orsaker till budgetavvikelser lämnas. En jämförelse med budgeten görs. Däremot görs ingen jämförelse med föregående år och senast lämnade prognos.

Gemensam förvaltningsberättelse
Enligt RKR 8.2 skall det finnas en gemensam förvaltningsberättelse för kommunalförbundets samlade verksamhet. Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse över

de enheter som ingår i den samlade kommunala verksamheten. Det kan ske i form av ett organisationsschema eller på annat sätt. I redogörelsen ska de juridiska personerna klassificeras i:

- koncernföretag med bestämmande respektive betydande inflytande
- uppdragsföretag av typen andra samägda företag respektive kommunala entreprenader.

Vi noterar att kommunalförbundet har ett eget avsnitt för den gemensam förvaltningsberättelse som omfattar både kommunalförbundets och det helägda bolaget Tiohundra AB:s verksamhet.

I den gemensamma förvaltningsberättelsen saknas dock uppgift om uppdragsföretag och väsentliga personalförhållanden.

Balanskravsresultat
Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL. Årets resultat är negativt och uppgår till -13,6 mnkr, vilket enligt vår bedömning är detsamma som balanskravsresultatet.

Kommunalförbundet redovisar däremot i förvaltningsberättelsen att ett belopp ett om 2,8 mnkr kan reduceras. Motivet anges vara att dessa avser kostnader av engångskaraktär som är hänförbara till förbundets bildande. Direktionen har inte fattat något beslut om synnerliga skäl avseende detta.

I årsredovisningen redovisas inte på vilket sätt underskottet planeras att återställas. Kommunalförbundet har tre år på sig att återställa det negativa balanskravsresultatet.

Av årsredovisningen 2017 framgår att underskott måste åtgärdas, men inte på vilket sätt. Enligt vår bedömning saknas således en åtgärdsplan.

Enligt Kommunallagen 8 kapitlet 5 a § *”Om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, skall det negativa resultatet regleras och det redovisade egna kapitalet enligt balansräkningen återställas under de närmast följande tre åren. Fullmäktige/direktionen skall anta en åtgärdsplan för hur återställandet skall ske.”*

För KSON:s del innebär det att det negativa resultatet 2016 på -18,6 mnkr ska senast återställas år 2019[1] medan årets resultat på -13,6 mnkr ska återställas senast 2020.

Utvärdering av ekonomisk ställning
Enligt kommunala redovisningslagen 4:5 skall förvaltningsberättelsen innehålla en utvärdering av kommunens ekonomiska ställning. Förvaltningsberättelsen innehåller ingen analys av ekonomiska ställning.

Vidare innehåller inte förvaltningsberättelsen någon analys av väsentliga förändringar mellan åren avseende resultaträkning och balansräkning.

Överensstämmelse av finansiell information i förvaltningsberättelsen

I vår genomgång av den finansiella informationen som återges i förvaltningsberättelsen och som bygger på de finansiella rapporterna (resultat- och balansräkning) noterar vi att

[1] I årsredovisningen står felaktigt att resultatet 2016 ska återställas 2020 och inte det korrekta, år 2019.

en vissa uppgifter i förvaltningsberättelsen inte överensstämmer med motsvarande uppgifter i de finansiella rapporterna. Exempelvis anges på sid 5 att medlemsavgiften från Stockholms läns landsting uppgår till 1 465,1 mnkr och att medlemsavgiften från Norrtälje kommun uppgick till 1 075,9 mnkr. Motsvarande uppgifter i de finansiella rapporterna not 3 Bidrag från huvudmännen uppgår till 1 520,3 mnkr respektive 1 084,2 mnkr.

3.1.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Förbundet lever inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans.

Vi bedömer däremot att förvaltningsberättelsens innehåll inte helt överensstämmer med den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Det saknas en utvärdering av den ekonomiska ställningen. Detsamma gäller obligatoriska uppgifter om pensioner. Vidare noterar vi avsteg avseende redovisningen i den gemensamma förvaltningsberättelsen.

3.2. God ekonomisk hushållning

Kommunalförbundet har i sin verksamhetsplan för 2017-2019 fastställt verksamhetsmål som formulerats som 5 övergripande mål med 9 verksamhetsmål. Till målen har även resultatmått (och målvärden för året) tagits fram. Sammantaget 12 resultatmått.

Vidare har finansiella mål för god ekonomisk hushållning fastställts inom områdena hållbar utveckling och ekonomi i balans. Till målen har fem resultatmått med målvärden för året (2017) fastställts.

Övergripande mål - verksamhetsmässiga

1. Hållbar tillväxt och utveckling
2. Barn och ungas framtid
3. Trygg välfärd i framkant
4. Förbättrad tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvården
5. Tryggad kompetensförsörjning

Mål för god ekonomisk hushållning – finansiella

1. En hållbar utveckling
2. En ekonomi i balans

Direktionen lämnar en sammanfattande bedömning i årsredovisningen avseende den samlade måluppfyllelsen för de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Däremot görs ingen samlad bedömning av de verksamhetsmässiga målen. Uppföljning och utfall av samtliga mål redovisas i bilaga till årsredovisningen.

3.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I årsredovisningen görs en avstämning mot de finansiella målen för god ekonomisk hushållning, inom områdena en hållbar utveckling och ekonomi i balans, som fastställts i verksamhetsplan 2017-2019. Vi noterar att två av de finansiella målen avser kostnadsutvecklingen inom den kommunala- respektive landstingsverksamheten. Ett mål är mera specifikt kommunalt och avser kostnad för hemtjänst. Det två andra avser resultatet över tid samt budgetavvikelsen.

Finansiella mål	Målvärde 2017	Utfall 2017	PwC:s kommentarr
God ekonomisk hushålllning – en hållbar utveckling			
Kostnad hemtjänst äldreomsorg kr/invånare, 80+	49 073	48 264	Oklart hur detta mål ska mätas. Vad är bra respektive dåligt.
Ekonomi i balans			
Budgetavvikelse uppgår tilll lägst 0 % och maximalt 0,5 % av den samlade omsättningen	Min 0 % Max 0,5 %	0,49 %	Målvärde nått för 2017
Ett resultat i balans- och ett positivt ekonomiskt resultat över treårsperiod, mnkr*	0 mnkr	-13,6 mnkr	Ej nått målvärde för 2017.
Kostnadsutvecklingstakt, kommunal verksamhet*	1,2 %	2,2 %	Ej nått målvärde för 2017.
Kostnadsutvecklingstakt, landstingsverksamhet*	5,3 %	2,2 %	Ej nått målvärde för 2017.

**) Samtliga mått exklusive kostnad för aktieägartillskott.*

Direktionen redovisar i årsredovisningen (avsnitt 2 God ekonomisk hushållning) att målet som avser budgetavvikelsen ligger inom beslutat målvärde då denna uppgår till 0,49 % att jämföra med maxgränsen 0,5 %. Det negativa utfallet, -13,6 mnkr, innebär även att balanskravet inte uppnås.

Övriga mål kommenteras inte specifikt utan redovisas i bilaga. Av redovisningen som framgår av tabellen nedan kan utläsas att övriga tre mål inte når målvärdena för 2017. För det finansiella målet som rubriceras som god ekonomisk hushållning och avser kostnad för hemtjänst framgår utfallet men är enligt vår bedömning inte möjligt att bedöma om det uppfyllts eller inte. Det finns däremot inget mål direkt kopplat till landstingsverksamheten.

Detta i sin tur försvårar en bedömning av god ekonomisk hushållning för hela kommunalförbundets verksamhet då dessa mål, enligt oss, inte fullt ut speglar den sammantagna verksamheten.

I årsredovisningen gör direktionen den sammanfattande bedömningen att målet om god ekonomisk hushållning uppnås 2017. Mot bakgrund av utfallet i målen ovan har vi svårt att göra samma bedömning.

Mål för verksamheten

I årsredovisningen görs en avstämning mot de verksamhetsmässiga målen som fastställts i verksamhetsplan 2017-2019. Av redovisningen framgår utfallet av de fem övergripande

verksamhetsmässiga mål med nio tillhörande verksamhetsmål och 12 tillhörande resultatmått.

Vi noterar att ett verksamhetsmål; s*äkra processer* inte redovisas och att verksamhetsmålet; *hög effektivitet* inte följs upp med motiveringen att målet inte kan mätas längre. Dessa mål framgår av verksamhetsplanen 2017-2019.

Negativ målavvikelse redovisas avseende:

1. Andel som deltar i förebyggande insatser där andelen 80 år och äldre som deltar i dagligverksamhet uppgår till 1,5 % att jämföra med målet 2 %.
2. Andelen som har hemtjänst och upplever trygghet uppgår till 89 % att jämföra med målvärdet 95 %.
3. Andelen medarbetare inom Tiohundra AB som känner sig stolta och motiverade ligger på 78 % (vilket är samma nivå som 2016) att jämföra med målet 79 %.
4. Andel utförare inom kundval som har en miljöplan gällande källsortering ligger på en mycket låg nivå 14,3 % att jämföra med målet 50 %.

I årsredovisningen gör direktionen ingen sammanfattande bedömning av de verksamhetsrelaterade målen. Av den redovisning som görs av målen och graden av uppfyllda resultatmått kan vi konstatera att av 12 resultatmått uppnås sex medan fyra inte uppnås och två inte längre är mätbart/relevant.

Ägardirektiv – AB TioHundra
Av ägardirektivet[2] framgår att ”Kommunalförbundet fastställer i samband med den årliga budgetprocessen de mål och de resultatkrav som skall gälla för bolaget…”

Enligt de specifika ägardirektiven för Tiohundra ska ägaren (kommunalförbundet) i samband med den årliga budgetprocessen fastställa styrelsens verksamhetsmässiga mål. Revisionen kan konstatera att Kommunalförbundet inte har fastställt några mål för styrelsen för vare sig 2016, 2017 eller för 2018.

3.2.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med direktionens mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Av de finansiella målen för 2017 bedöms merparten av målen vara uppfyllda utifrån att målvärdena för året nåtts.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall delvis är förenligt med direktionens övergripande mål för verksamheten. Av de verksamhetsmässiga målen för 2017 är sex av 12 uppfyllda, två ej relevanta medan fyra inte uppfyllts.

Direktionen lämnar en sammanfattande bedömning i årsredovisningen avseende den samlade måluppfyllelsen för de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Någon bedömning görs däremot inte av de verksamhetsmässiga målen.

[2] Fastställt av fullmäktige i Stockholm läns landsting den 2015-12-15 (LS 2015-0990), fullmäktige i Norrtälje kommun 2015-12-14 samt antagen av Niohundra AB 2016-04-04.

3.3. Rättvisande räkenskaper

3.3.1. Iakttagelser

Resultaträkning
Vi bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild över årets resultat. Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt kommunalförbundets intäkter och kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Resultaträkningen är uppställd i enlighet med KRL (vissa poster enligt lagens uppställning är ej tillämpligt för kommunalförbund).

Noter finns i tillräcklig omfattning och resultaträkningens innehåll är i allt väsentligt rätt periodiserat, utifrån en urvalsmässig granskning av verifikationsmaterialet, när det gäller vad som är bokfört i december 2017 och januari 2018.

Vid granskning av kommunalförbundets noter kopplade till resultaträkningen har följande felaktigheter noterats. Under not 3 särredovisas inte bidraget från huvudmännen avseende aktieägartillskott om 8 618 tkr till dotterbolag. Enligt tidigare års redovisning och vår rekommendation ska detta särredovisas i not 3. I Not 5 finansiella kostnader ligger utbetalningen/kostnaden för aktieägartillskottet till Tiohundra AB om 8 618 tkr på två olika rader istället för på samma rad.

Årets resultat är negativt och uppgår till ca -13,6 mnkr. Underskottet i den kommunala verksamheten uppgår till -17,4 mnkr och är främst kopplade till ökade hemtjänstvolymer. Den landstingsfinansierade verksamheten redovisar ett överskott om 3,8 mnkr.

Balansräkning
Vi bedömer att balansräkningen i allt väsentligt redovisar kommunalförbundets tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansräkningen bedöms vara uppställd enligt KRL 5.1.

Vi har i vår granskning funnit att vissa balansposter inte är tillräckligt dokumenterade. Specifikationerna till dessa bokslutsposter bör förbättras i enlighet med gällande lagstiftning.

I vår granskning av balansräkningen har följande avvikelser noterats:

- Interimsskulderna (konto 29910, 29919, 29920 och 29921) uppgår till 217,2 mnkr. För dessa konton finns endast specifikationer i bokslutsdokumentationen.

  Vi har efter förfrågan erhållit en förteckning över uppbokningar som uppgår till ca 120 mnkr, dvs. differens om 97 mnkr mot saldo i huvudboken för berörda konton. Av förteckningen och erhållna underlag är det inte möjligt att på ett enkelt sätt härleda gjorda uppbokningar till respektive balanskonto. Vidare har vi särskilt fått efterfråga underlag då dessa saknats i bokslutsdokumentationen. Enligt KRL[3] framgår att för varje sammandragen post i balansräkningen som inte klart framgår

[3] Kommunal redovisnings lag (KRL) 3 kapitlet 5 § Specifikation till årsredovisningen.

av bokföringen ska de belopp som ingår i posten specificeras i en särskild förteckning. Vidare framgår av RKR:s rek 23[4] om bokföring beskrivs närmare krav på innehållet i en verifikation.

För att bedöma substansen i uppbokningen som gjorts på dessa konton har ett antal olika särskilda granskningsinsatser vidtagits som innebär såväl analytisk granskning samt genomgång av förvaltningens rutiner för fakturahantering avseende bl a köpt vård och LOV men även kundfakturering samt genomgång av vilka projekt som skuldförts. Underlag har även särskilt begärts in för verifiering.

De granskningsinsatser som genomförts bedöms vara tillräckliga för att bedöma att det i dessa uppbokningar inte förekommer några materiella fel som påverkar vår bedömning av substansen. Med materiell avses här att felet inte överstiger vår materialitet som uppgår till 31 mnkr eller en procent av verksamhetens kostnader.

- På konto 29910 finns en hel del förutbetalda intäkter som enligt RRK:s 18.15 och informationen[6] om bland annat redovisning av bidrag ska intäktsföras. Av Direktionens beslut om verksamhetsplan 2018-2020 framgår i bilaga fördelning av projektmedel att 9,8 mnkr ska omföras från 2017 till 2018 och framåt. Omdisponeringen motiveras av att projekt avslutats och medel ej har förbrukats.

  Efter en översiktlig analys av de projekt som avses gör vi bedömningen att merparten av dessa 12,8 mnkr eller åtminstone 9,8 mnkr av dessa bör intäktsföras. En korrekt hantering medför en positiv resultatpåverkan med lika mycket.

  Bidraget ska intäktsföras i sin helhet även om nedlagda kostnader inte motsvarar bidragets storlek för den period som bidraget avser. Vi kan se att en stor del av de förutbetalda intäkterna (12,8 mnkr) avser medel som fördelats utifrån tidigare prestationer men som inte kräver någon motprestation (återrapportering/återbetalning).

- Vi noterar att Kommunalförbundet nettoredovisar upplupen löneskatt och den preliminära F-skatten i balansräkningen.

- När det gäller årsredovisningen (sifferdelarna) noterar vi, i likhet med föregående år, att noten för maskiner och inventarier är nettoredovisad, den ska bruttoredovisas.

- För not 14 kortfristiga skulder noterar vi att delposterna i noten inte stämmer överens med bokföringen, exempelvis finns stora differenser i leverantörsskulder och upplupna kostnader/förutbetald intäkter. Summa för not 14 stämmer dock överens med bokföringen och balansräkningen i övrigt.

Kassaflödesanalys
Kassaflödesanalysen är inte fullt ut uppställd enligt gällande rekommendation. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns.

Sammanställda räkenskaper
De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunalförbundets räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer inte i alla delar god redovisnings-

[4] Rådet för kommunal redovisning (RKR) rekommendation 23 Bokföring.
[5] RKR:s rekommendation nr 18:1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar.
[6] RKR:s information Redovisning av statsbidrag.

sed, motsvarande iakttagelser som redogjorts för avseende kommunalförbundet är tillämpliga även på de sammanställda räkenskaperna så som uppställningen av kassaflödesanalysen.

Konsolideringen innefattar samtliga de företag som enligt kraven i RKR:s rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning ska ingå. Eliminering av koncerninterna poster har i allt väsentligt utförts.

I granskningen av den sammanställda redovisningen har följande avvikelser, som inte bedöms vara materiella, noterats[7]:

- Ett flertal noter i årsredovisningen kan inte härledas till koncernlakanet och/eller de underliggande underlagen. Detsamma gäller vissa delposter i noterna. Överensstämmer dock på totalnivå. Detta omfattar följande noter och avvikelser:
    - Not 1 verksamhetens intäkter och kostnader: delposterna går ej att härleda till koncernlakanet men det finns en överenstämmelse med resultaträkningen på totalnivå.
    - Not 9 och not 14: delposterna går ej att härleda till koncernlakanet men det finns en överenstämmelse med balansräkningen på totalnivå.
- Kassaflödesanalysen och årets nettoinvesteringar kan härledas. Årets investeringar samt årets avyttringar redovisas dock netto i stället för brutto, enligt god redovisningssed.
- Vid granskning av den sammanställda redovisningens noter kopplade till resultaträkningen har följande felaktigheter noterats. Under not 3 särredovisas inte bidraget från huvudmännen avseende aktieägartillskott om 8 618 tkr till dotterbolag. Enligt tidigare års redovisning och vår rekommendation ska detta särredovisas i not 3.

I övrigt hänvisar vi till tidigare avsnitt avseende iakttagelser på den gemensamma förvaltningsberättelsen.

Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Kommunalförbundet redovisar ej någon beskrivning av redovisningsprinciper i årsredovisningen. Vi kan därför inte utläsa om/hur man exempelvis gjort justeringar i räkenskaperna vid upprättande av den sammanställda redovisningen. Då det är kommunalförbundets redovisningsprinciper som skall vara vägledande och bolaget i sin legala redovisning följer ett annat regelverk än kommunalförbundet, så skulle det kunna finnas anledning att justera bolagets resultat och balansräkning inför konsolideringen. Om så inte är nödvändigt borde kommunalförbundet upplysa om detta i sina redovisningsprinciper.

I övrigt hänvisar vi till noterade avsteg bl.a. gällande den obligatoriska personalredovisningen, pensionsredovisningen samt avstegen från den gemensamma förvaltningsberättelsen.

7 En påverkan som inte är materiell påverkar inte den revisionella bedömningen av rättvisande räkenskaperna.

3.3.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att kommunalförbundets och de sammanställda räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Räkenskaperna är i allt väsentligt upprättade enligt god redovisningssed.

Vi har i vår granskning funnit att vissa balansposter inte är tillräckligt dokumenterade. Specifikationerna till dessa bokslutsposter bör förbättras i enlighet med gällande lagstiftning.

Avvikelser har noterats avseende uppställning av kassflödesanalys. Vi har även noterat avsaknad av en beskrivning av tillämpade redovisningsprinciper i årsredovisningsdokumentet och ett antal frånsteg gällande tilläggsupplysningar.

Vi har noterat ett antal differenser och fel i både kommunalförbundets och i den sammanställda redovisningens räkenskaper. Avvikelserna påverkar dock inte vår bedömning av rättvisande räkenskaper.

2018-03-26

Richard Vahul
Granskningsledare
Certifierad kommunal revisor
Auktoriserad revisor

Carin Hultgren
Huvudansvarig revisor
Certifierad kommunal revisor

www.pwc.se

Revisionsrapport

Årsrapport 2017

Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje

Carin Hultgren
Cert. kommunal revisor

Mars 2018

pwc

Innehållsförteckning

1. Granskningsresultat 2
1.1. Styrande och stödjande dokument 2
1.1.1. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning 2
1.1.2. Målsättning för eget kapital 3
1.1.3. Budget i balans 3
1.1.4. Balanskravsresultatet 4
1.2. Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat 4
1.2.1. Jämförelse med budget 2017 4
1.2.2. Prognossäkerhet 5
1.3. Intern styrning och kontroll 5
1.4. Avrapportering genomförda granskningar som avrapporterats i särskilda rapporter under året 6
1.4.1. Granskning av delårsrapport per sista augusti 2017 6
1.4.2. Kommunalförbundets beställar- och ägarstyrning 7
1.4.3. Inköp och upphandling – köptrohet till ramavtal 7

1. Granskningsresultat

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) genomfört ett antal granskningar under 2017 i syfte att ge ett underlag för att bedöma följande områden:

- Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat
- Intern styrning och kontroll
- Räkenskaper – se separat rapport PwC:s Granskning av årsredovisning 2017

De granskningar som redovisas i separata revisionsrapporter är:

- Granskning av kommunalförbundets årsredovisning 2017. Separat rapport till fullmäktige i Norrtälje kommun och fullmäktige i Stockholms läns landsting. Rapport översänds även till KSON för yttrande och åtgärd.
- En översiktlig granskning av delårsrapporten. Granskningsrapporten med tillhörande utlåtande har överlämnats till fullmäktige i Norrtälje kommun och fullmäktige i Stockholms läns landsting samt för kännedom till KSON.
- Fördjupade granskningar av KSON:s beställar- och ägarstyrning samt av inköp och upphandling – köptrohet till ramavtal.

Nedan redovisas granskningsresultat och revisionella bedömningar.

1.1. Styrande och stödjande dokument

1.1.1. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Enligt Kommunallagens 11 kapitlet 1 § (Mål för god ekonomisk hushållning) ska kommunalförbundet ha riktlinjer för God ekonomisk hushållning. I lagen ställs krav på att det i budgeten dels ska anges mål och riktlinjer för verksamheten som är av vikt för god ekonomisk hushållning, dels ska finnas finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Vidare framgår att fullmäktige (direktionen) ska besluta om dessa riktlinjer.

Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL) bör riktlinjer för god ekonomisk hushållning behandlas som ett separat beslutsärende i fullmäktige (direktionen) och om de istället samordnas med hanteringen av budgeten så bör riktlinjerna explicit framgå.

Enligt kommunal redovisningslag (KRL) ska förvaltningsberättelsen i förbundets årsredovisning omfatta en analys/utvärdering av den ekonomisk ställning. För att denna analys ska vara möjlig behöver det finnas finansiella målsättningar som då bör ingå i de riktlinjer som direktionen beslutat om. En sådan analys saknas i

Förbundet har, för 2017 beslutat om finansiella mål (mål för god ekonomisk hushållning) inom två områden:

1. En hållbar utveckling – med *ett resultatmått* som avser kostnaden för hemtjänst äldreomsorg kr/in äldre än 80 år.
2. En ekonomi i balans – med *fyra resultatmått* som omfattar den totala nivån på budgetavvikelsen, nivån för kostnadsutvecklingstakten för den kommunala verksamheten respektive landstingsverksamheten samt att förbundet ska ha ett positivt resultat över en treårsperiod.

KSON har däremot inte beslutat om några riktlinjer för god ekonomisk hushållning i enlighet med kommunallagen.

- Vi anser därför att direktionen bör bereda ett ärende där riktlinjer för god ekonomisk hushållning tas fram och beslutas.

1.1.2. Målsättning för eget kapital

KSON har redovisat ett negativt eget kapital 2017 (-54,9 mnkr), vilket även gjordes för 2016 (-41,3 mnkr). Samtidigt redovisas negativa balanskravsresultat, med -13,6 mnkr år 2017 och med -18,6 mnkr år 2016. Direktionen har inte beslutat om vilken nivå som det egna kapitalet ska vara på. Vi ser ingen anledning till att kommunalförbundet ska bygga upp ett stort eget kapital. Däremot anser vi att det är rimligt att det egna kapitalet motsvarar vad en eventuell avvecklingskostnad av kommunalförbundets verksamhet skulle vara.

- Vi anser därför att direktionen bör bereda ett ärende där nivån på det egna kapitalet fastställs. Detta kan då ingå i riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

1.1.3. Budget i balans

Av verksamhetsplan och budget 2017 framgår att Direktionen beslutade om en för 2017 underfinansierad budget för KSON.

Av kommunallagen 11 kapitel 5 § (budgetens innehåll) *Budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger konstaderna. Vidare framgår att undantag får göras i den utsträckning medel från en resultatutjämningsreserv tas i anspråk eller om synnerliga skäl föreligger*.

Av förarbeten till kommunallagen (prop. 2003/04:105) framgår dock att det finns möjlighet att underbalansera budgeten något enstaka år om det finns synnerliga skäl. Möjligheterna att underbalansera budgeten ska användas med restriktivitet.

Exempel på när en budget kan underbalanseras anges vidare kunna vara om kommuner och landsting har en stark finansiell ställning dvs om det finns ett eget kapital med realiserbara tillgångar av en omfattning som överstiger rimliga krav på finansiell handlingsberedskap så ska en minskning av kapitalet kunna ske på ett planerat sätt.

KSON har ett negativt eget kapital (se avsnitt 1.1.2 Målsättning för eget kapital).

1.1.4. *Balanskravsresultatet*

KSON redovisar ett negativt balanskravsresultat i år. Detsamma gällde 2016.

Enligt Kommunallagen 8 kapitlet 5 a § *”Om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, skall det negativa resultatet regleras och det redovisade egna kapitalet enligt balansräkningen återställas under de närmast följande tre åren. Fullmäktige skall anta en åtgärdsplan för hur återställandet skall ske.”*

För KSON:s del innebär det att det negativa resultatet 2016[1] på -18,6 mnkr ska senast återställas år 2019 medan resultatet på -13,6 mnkr år ska återställas senast 2020. Av årsredovisningen 2017 framgår att underskott måste åtgärdas, men inte på vilket sätt. Enligtvår bedömning saknas en åtgärdsplan.

- Direktionen tar fram och beslutar om en åtgärdsplan.

1.2. *Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat*

1.2.1. *Jämförelse med budget 2017*

I KSON:s årsredovisning framgår att verksamhetens intäkter har varit 0,4 % eller 67,3 mnkr högre än budgeterat under året. De ökade intäkterna förklaras främst av högre statsbidrag med 53,7 mnkr och övriga intäkter med 8,1 mnkr.

Verksamhetens kostnader har varit 0,2 % eller 80,9 mnkr högre än budgeterat under året. De högre kostnaderna avser främst köp av verksamhet med 50,7 mnkr och övriga verksamhetskostnader.

Den budget som fastställdes för 2017 var underfinansierad med -36,1 mnkr, varav -23,2 mnkr inom den landstingsfinansierade verksamheten och -12,9 mnkr i den kommunalt finansierade.

Värt att notera är att i budgeten för den kommunala verksamheten har en post med 12,9 mnkr avseende ospecificerade effektiviseringar lagts så att kostnader och intäkter balanserar. För den landstingsfinansierade verksamheten redovisades i budgeten för 2017 istället en underfinansierad budget på -23,2 mnkr. Detta har dock korrigerats under året och i bokslutet redovisas en nollbudget.

I bokslutet redovisar KSON:s ett negativt resultat uppgående till -13,6 mnkr fördelat på +3,8 mnkr på den landstingsfinansierade och -17,4 mnkr för den kommunalt finansierade.

Avvikelserna analyseras inte på kontonivå utan per verksamhetsområde och per verksamhet dvs landstingsfinansierad respektive kommunalt finansierad verksamhet och ingående verksamhetsområden. Omfattande volymökningar, som aviserades tidigt under året, inom främst hemtjänst står för merparten av underskottet inom den kommunfinansierade verksamheten. Större negativa avvikelse redovisas för husläkarverksamheten och vårdval förlossning, men dessa kompenseras av överskott inom övrig specialistvård i hemmet och avancerad sjukvård i hemmet.

[1] I årsredovisningen står felaktigt att resultatet 2016 ska återställas 2020 och inte det korrekta år 2019.

Större budgetavvikelser per verksamhetsområde har i huvudsak analyserats och kommenterats i avsnittet ”Ekonomi och verksamhet” på ett tillfredsställande sätt i årsredovisningen. Däremot analyseras inte resultaträkningen på kontonivå.

- Analysen bör framgent även omfatta resultaträkningen på kontonivå för den sammantagna verksamheten för KSON. Vidare bör analysen även omfatta en jämförelse med bokslutet föregående år (i år 2016).

1.2.2. Prognossäkerhet

Budgeten för 2017 var underfinansierad med 36,1 mnkr sammantaget fördelat med 23,2 mnkr på den landstingsfinansierade och 12,9 mnkr för den kommunalt finansierade verksamheten.

I delårsrapporten per sista augusti prognostiserades den landstingsfinansierade verksamheten ett negativt utfall om -28,3 mnkr som sedan blev positivt med +3,8 mnkr, dvs en förbättring med 32,1 mnkr i bokslutet. Vi har inte tagit del av någon analys av vad skillnaden mellan prognostiserat och verkligt utfall avser. Detsamma gäller den kommunalt finansierade verksamheten där prognostiserat utfall uppgick till ett noll resultat medan redovisat utfall blev negativt -17,4 mnkr.

Av verksamhetsplan och budget 2018 att för att återställa de negativa balanskravsresultaten samt få en budget i balans över tid ställs krav på effektiviseringar, kostnadsminskningar och/eller intäktshöjningar. Av verksamhetsplan och budget 2018 framgår att effektiviseringskraven ligger på en nivå om ca 10 procent av omslutningen eller drygt 200 mnkr åren 2018-2020.

1.3. Intern styrning och kontroll

I den granskning som genomfördes av PwC redan under hösten 2016 (revisionsåret 2016) av förutsättningarna för den nya organisationen konstaterades att kommunalförbundet inte beslutat om något eget system för intern styrning och kontroll. Det system som tillämpas är hämtat från Norrtälje kommun. En riskbedömning hade gjorts som utmynnat i en internkontrollplan. De processer/rutiner som ingick i internkontrollplanen avser väsentliga områden men är inte i alla delar tydligt kopplade till målen i förbundsordningen.

I syfte att stärka den interna styrningen och kontrollen rekommenderades Förbundsdirektionen att fastställa ett eget system för intern kontroll och styrning samt genomföra en riskanalys med en tydlig koppling till internkontrollplanen. I Förbundsdirektionens svar på revisionsrapporten framkom att detta skulle åtgärdas inför 2018.

System för intern kontroll
I december 2017 antog KSON ett system för internkontroll med tillhörande internkontrollplan för 2018. Denna har dock inte ingått att bedöma i årets granskning. Mot den bakgrunden kvarstår vår bedömning i denna del även 2017.

Internkontrollplan
KSON har tagit fram en internkontrollplan för 2017 med fyra processer som följts upp i årsredovisningen. Någon sammanfattande bedömning av den interna kontrollen görs däremot utan resultatet av respektive granskning och process/rutinredovisas. Av resultatet föreslås ett antal förbättringsförslag. Av de processer som ingår i planen saknas väsentliga system, processer och rutiner, till förbundsordningens mål, riktlinjer och beslut.

Roller och ansvar
I tidigare samt i årets fördjupade granskningar har framkommit att det finns en otydlighet i roller och ansvara på såväl politiks nivå mellan medlemmarna som på tjänstemannanivå. Detta framgår även i de fördjupade granskningar som revisionen genomfört under året, se avsnitt fördjupade granskningar 1.4.2 respektive 1.4.3.

Under året har KSON arbetat med att förbättra dialogen och tydliggöra roller och ansvar mellan såväl mellan KSON och medlemmarna som mellan KSON och Tiohundra AB. Åtgärder har vidtagits i form av bl a har medlemsdialog införts i syfte att snabbt identifiera och hantera uppkomna problem, en organisationsöversyn för att bättre spegla uppdraget. Vidare har samarbetet avseende ekonomi, administration m.m. fördjupats.

1.3.1.1. Bedömning

Vår bedömning är att KSON:s arbete med riskanalys, uppföljning och rapportering av intern kontrollplanen inte är helt tillfredsställande.

Vi ser positivt på det arbete som påbörjats med att ta fram egen riskanalys och intern kontrollplan och uppföljning av densamma. Vi anser dock att redovisningen av den uppföljning som görs bör redovisas så att det på ett tydligt sätt framgår vad som granskats och resultat samt den sammanfattande bedömningen framgår.

Vi bedömer dock att kopplingen mellan gjord riskanalys och intern kontrollplan och ingående processer måste tydliggöras. Vidare bör planen även omfatta väsentliga system, processer och rutiner, till förbundsordningens mål, riktlinjer och beslut.

KSON har under året arbetat med att tydliggöra roller och ansvar inom olika områden. Av resultatet av de fördjupade granskningar som genomförts framgår att det fortfarande finns behov av fortsatt arbete med detta.

1.4. Avrapportering genomförda granskningar som avrapporterats i särskilda rapporter under året

1.4.1. Granskning av delårsrapport per sista augusti 2017

Syftet med granskningen var att ge kommunalförbundets revisorer ett underlag för sitt obligatoriska utlåtande om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål direktionen beslutat.

I den översiktliga granskning som PwC genomförde framkom inte några omständigheter som tydde på att kommunalförbundets delårsrapport inte, i allt väsentligt, var upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed. Resultatet i delårsrapporten och lämnad prognos bedömdes dock inte vara förenligt med de finansiella målsättningarna som fastställts av direktionen i verksamhetsplanen för året. Av de verksamhetsmässiga mål som följdes upp bedömdes prognostiserat utfall vara förenligt med de mål som fastställts, dock följdes inte samtliga mål upp i delårsrapporten.

Rapport och utlåtande har överlämnats till fullmäktige i Norrtälje kommun och i landstinget i Stockholms län.

1.4.2. *Kommunalförbundets beställar- och ägarstyrning*

En fördjupad granskning av kommunalförbundets beställar- och ägarstyrning har genomförts. Granskningen syftade till att kartlägga och bedöma om kommunalförbundet har en ändamålsenlig organisation och tillräckliga system avseende rollen som beställare av verksamhet och ägarstyrning där ansvar och befogenheter tydliggjorts och formaliserats och om det finns ett etablerat system för intern styrning och kontroll.

Inom ramen för granskningen har följande revisionsfrågor bedömts:

- Finns det ändamålsenliga styrdokument som tydliggör kommunalförbundets roll, befogenheter och ansvar för beställar- och ägarstyrning?
- Fungerar beställar- och ägarstyrningen på ändamålsenligt sätt ur KSONs perspektiv (som beställare och ägare)?
- Finns det ett etablerat system för hantering av intern styrning och kontroll av frågor relaterade till beställar- och ägarstyrning?

Efter genomförd granskning är vår samlade revisionella bedömning att kommunalförbundet ännu inte har en tillräckligt ändamålsenlig organisation och tillräckliga system och styrdokument. Vi kan samtidigt konstatera att verksamheten är relativt ny och att den nuvarande ledningen bara funnits på plats under relativt kort tid. Granskningen visar att flera åtgärder pågår i syfte att förbättra och tydliggöra verksamheten. Granskningen indikerar också väsentligt förbättrade ägardialoger och dialoger med medlemmarna i kommunalförbundet.

I rapporten som överlämnades till Direktionen för yttrande den 15 juni 2017 med begäran om svar 30 september 2017 lämnades ett antal rekommendationer.

1.4.3. *Inköp och upphandling – köptrohet till ramavtal*

En fördjupad granskning av den interna kontrollen avseende inköp, upphandling och köptrohet till ramavtal. Granskningen syftade till att kartlägga och bedöma om kommunalförbundet har en ändamålsenlig organisation och tillräckliga system och rutiner för inköp och upphandling, samt en tillräcklig intern kontroll i denna process.

Inom ramen för granskningen har följande revisionsfrågor bedömts: Finns det en ändamålsenlig styrning av kommunalförbundets upphandlings- och inköpsverksamhet som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att kommunalförbundet inte har en ändamålsenlig styrning som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Den sammanfattande bedömningen baseras bland annat på följande iakttagelser:

- Det saknas skriftlig överenskommelse som reglerar uppdrag samt roll- och ansvarsfördelning avseende stöd från Norrtälje kommuns eller Stockholms läns landstings upphandlingsfunktioner. För inköp av vård och omsorg finns regler och rutiner. Vad gäller övriga inköp så sker dessa genom avrop mot avtal (inköp mot ramavtal) via kommunens avtalsdatabas på intranätet. Ansvarsfördelningen är otydlig och svar på frågan om hur inköpsförfarandet sker i praktiken har inte kunnat tillhandahållas. Kommunalförbundet gör avrop från kommunens samtliga

avtal, även om kommunen står som avtalsägare och kommunalförbundet saknar avropsberättigande. Vi bedömer att det ur ett juridiskt perspektiv finns risker kopplat till inköpsförfarandet.

- Det finns rutiner för uppföljning av avtal avseende vård och omsorg. Däremot saknas rutiner för löpande uppföljning av kostnader, dessa följs endast upp vid bokslut. Vidare så saknas rutiner för uppföljning av inköp och upphandling för övriga områden. Vår bedömning är därmed att det inte finns rutiner för inköp och upphandling och köptrohet till ramavtal.

- Det saknas rutiner som säkerställer att inköpen är gjorda i enlighet med avtal och det sker inga direkta kontroller av pris mot avtal. Vår bedömning är att det inte finns rutiner som säkerställer att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal avseende innehåll och omfattning.

Utifrån granskningens resultat och iakttagelser rekommenderas att noterade brister kopplat till kommunalförbundets inköps- och upphandlingsverksamhet snarast åtgärdas för att säkerställa den interna kontrollen. Vidare bör kommunalförbundet upprätta en formaliserad överenskommelse som reglerar uppdrag samt roll- och ansvarsfördelning avseende stöd från Norrtälje kommuns eller Stockholms läns landstings upphandlingsfunktioner.

I rapporten som överlämnades till Direktionen för yttrande den 6 februari 2018 med begäran om svar den 28 maj 2018 lämnades ett antal rekommendationer.

2018-03-26

Carin Hultgren
Huvudansvarig revisor
Certifierad kommunal revisor

pwc

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Norrtäljes gemensamma hälso-,sjukvård-och omsorgsbolag AB, org.nr 556595-7395

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Norrtäljes gemensamma hälso-,sjukvård-och omsorgsbolag AB för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Norrtäljes gemensamma hälso-,sjukvård-och omsorgsbolag ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Norrtäljes gemensamma hälso-,sjukvård-och omsorgsbolag AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

pwc

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Norrtäljes gemensamma hälso-,sjukvård-och omsorgsbolag AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Norrtäljes gemensamma hälso-,sjukvård-och omsorgsbolag AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Norrtälje den 26 mars 2018
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Bo Åsell
Auktoriserad revisor

ÅRSRAPPORT 2017

TioHundra AB

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Sammanfattning – TioHundra AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2017

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	**X**		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	**X**		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	**X**		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

Det ekonomiska resultatet, justerat för jämförelsestörande poster, uppgår till – 18,9 mnkr, vilket är 18,9 mnkr lägre än ägarens (Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje) resultatkrav. Revisionen konstaterar att ägarens mål om en ekonomi i balans därmed inte uppnåtts. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar cirka 1,2 procent av omsättningen. Revisionen bedömer att underskottet till största delen beror på sänkt ersättning från ägaren inom kundvalet och svårigheter att finansiera verksamheten för personlig assistans utifrån Försäkringskassans ersättningsmodell.

Revisionen bedömer att styrelsen i huvudsak uppnår de uppställda målen om tillgänglighet och kvalitet inom vård och omsorg. Styrelsen uppfyller med god marginal landstingets målnivåer för tillgänglighet inom hälso- och sjukvården. Styrelsen bedöms även uppnå ägarens produktionsmål.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som i huvudsak tillfredsställande. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att styrelsen under 2017 har vidtagit åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans. Det tidigare befarade underskottet på 40 mnkr minskade därmed med dryga 20 mnkr.

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2016.

Räkenskaper

Den auktoriserade revisorn bedömer att årsbokslutet i allt väsentligt är upprättat enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Utifrån storleken på bolagets eget kapital gör den auktoriserade revisorn, i samband med bokslutsgranskningen, bedömningen att det föreligger en risk för att bolaget hamnar i en kontrollbalansräkningssituation tidigt under våren 2018.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Innehåll

1 Årlig granskning 1

2 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat 2
- 2.1 Ekonomiskt resultat 2
- 2.2 Verksamhetsmässigt resultat 4
- 2.3 Samlad bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat 7

3 Intern styrning och kontroll 8
- 3.1 Ekonomi- och verksamhetsstyrning 8
- 3.2 Riskanalys och intern kontrollplan 2017 9
- 3.3 Inköp och köptrohet till gällande ramavtal 9
- 3.4 Personal- och kompetensförsörjning 10
- 3.5 Kontroll av legitimationer för berörda yrkesgrupper 12
- 3.6 Avrapporterade granskningar i delrapport 13
- 3.7 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer 13
- 3.8 Samlad bedömning av intern styrning och kontroll 14

4 Räkenskaper 14
- 4.1 Kontrollbalansräkning 14
- 4.2 Auktoriserade revisorns bedömning av årsredovisning 2017 14

Bilaga 1 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer

Bilaga 2 Bedömningsmål och bedömningskriterier

1 Årlig granskning

I den årliga revisionen prövas om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. Den årliga revisionen omfattar granskning och bedömning inom följande områden:

- Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat
- Intern styrning och kontroll
- Räkenskaper

Styrelsen för TioHundra AB (TioHundra) ansvarar enligt de specifika ägardirektiven för att tillhandahålla hälso- och sjukvård samt omsorg till innevånarna i Norrtälje kommun.

Revisionen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, landstingets regler och anvisningar, riktlinjer för samordnad revision och bolagsrevision inom SLL samt god revisionssed för kommunal verksamhet. Revisionen har utgått från revisionsplanen som fastställts av revisorsgrupperna och revisorskollegiet.

I granskningen har lekmannarevisorerna biträtts av landstingets revisionskontor. Granskningen har genomförts av granskningsansvarig Johan Blomberg m.fl. vid revisionskontoret. Parallellt med lekmannarevisionen har revision utförts enligt ABL 9 kap. under ledning av auktoriserad revisor Bo Åsell vid PwC.

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den auktoriserade revisorn granskar räkenskaperna och styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Den interna styrningen och kontrollen granskas gemensamt.

Under granskningsåret har ömsesidig information och samverkan skett mellan bolagets lekmannarevisorer och dess auktoriserade revisor.

2 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

I detta avsnitt görs en bedömning av om styrelsen och verkställande direktören uppnått fullmäktiges resultatkrav och övriga ekonomiska samt verksamhetsmässiga mål. Bedömningen omfattar även om styrelsen/VD genomfört givna uppdrag samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 2.

2.1 Ekonomiskt resultat

	Budget 2017	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Resultaträkning (mnkr)			
Verksamhetens intäkter	1 567,9	1 615,8	1 593,9
Verksamhetens kostnader inkl. avskrivningar och finansnetto	-1 567,9	-1 643,5	-1 641,2
Varav omställningskostnader	0	0	0
Resultat efter bokslutsdisposition och skatt	**0,0**	**-27,7**	**-47,3**
Balansomslutning (mnkr)	-	702,0	651,9
Årsarbetare (antal)	-	2 089	2 098

Styrelsens redovisade resultat för 2017 uppgår till -27,7 mnkr, vilket är 27,7 mnkr lägre än det av ägaren, Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtäljes (KSON) fastställda resultatkrav. Cirka en tredjedel av avvikelsen mot budget, eller 8,8 mnkr, beror på ökade kostnader för pensionsförpliktelser till följd av att Finansinspektionen i oktober 2016 beslutat om en sänkning av diskonteringsräntan.

Det negativa resultatet till följd av den sänkta diskonteringsräntan skulle i sin tur ha påverkat bolagets egna kapital. Bolaget har därför erhållit ett aktieägartillskott under 2017 på 8,8 mnkr som förstärker det egna kapitalet i bolagets balansräkning[1]. När korrigering sker av årets resultat på – 27,7 i resultaträkningen med denna post (8,8 mnkr) erhålls ett justerat resultat på – 18,9 mnkr, som är jämförbart med det gällande resultatkravet på 0 mnkr. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar cirka 1,2 procent av omsättningen.

Det resultat efter bokslutsdisposition och skatt som redovisas till Bolagsverket uppgår till – 27,7 mnkr. I den fortsatta analysen utgår revisionen från det justerade resultatet (- 18,9 mnkr), som är jämförbart med kommunalförbundets resultatkrav (0 mnkr).

Underskottet på 18,9 mnkr kan i huvudsak förklaras med förändrade ersättningsregler inom kundvalet (-14 mnkr). Under innevarande budgetår har bolagets ägare (KSON) sänkt ersättningen inom kundvalet (hemtjänst, hemrebab och hemsjukvård) för alla utförare i regionen. Dessutom har den beviljade biståndsbedömda tiden ökat

[1] Motsvarande ersättning till landstingets bolag inom LISAB koncernen hanteras som ett koncernbidrag som redovisas i respektive bolags resultaträkning.

med närmare 45 procent för bolagets befintliga kunder under året. Konsekvensen av KSON:s sänkta ersättning är att flertalet privata utförare har lämnat kundvalet vilket lett till en kraftig kundtillströmning till TioHundra. Då ersättningen inte täcker bolagets kostnader medför varje ny kund en ökad förlust för bolaget. En annan förklaring till avvikelsen är svårigheterna att finansiera verksamheten inom personlig assistens (– 7,5 mnkr). Detta beror på att Försäkringskassan beviljar ersättning till brukarna med ”strötimmar” medan bolaget är tvunget att ersätta medarbetarna för jour och sammanhållen arbetstid i enlighet med gällande kollektivavtal, vilket medför svårigheter att effektivisera verksamheten för att förbättra resultatet.

Årets investeringar uppgår till 27 mnkr, att jämföra med budgeterade 29 mnkr. Budgetavvikelsen beror på nedprioriteringar av ett antal budgeterade investeringsobjekt.

2.1.1 Jämförelse med budget 2017

Verksamhetens intäkter uppgår till 1 616 mnkr, vilket är 48 mnkr (3,1 procent) högre än budgeterat. Omsorgsintäkter översteg budgeten med 28 mnkr vilket bl.a. beror högre produktion. Ökade intäkter för statliga priopengar inom omsorgen översteg budget med 5 mnkr. Bland övriga större intäktsökningar kan nämnas ersättningen för utomlänsvård (3,5 mnkr) och avlastningsplats IVA (4,2 mnkr).

Verksamhetens kostnader uppgår till 1 643 mnkr, vilket är cirka 76 mnkr (ca 4,8 procent) högre än budgeterat. Av budgetavvikelsen är knappt 9 mnkr hänförbart till kostnader för sänkt diskonteringsränta. Kostnaderna för kundvalet överstiger budgeten med ca 14 mnkr och kostnaden för personlig assistans/försäkringskasseärendena överstiger budget med 7,5 mnkr. Budgetavvikelsen i övrigt utgörs av flera delposter, bl.a. ökade inhyrningskostnader på 25 mnkr och högre pensionsavsättningar till KPA på 15 mnkr.

Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i styrelsens årsrapport.

2.1.2 Jämförelse med 2016 års utfall

Även under 2016 fick bolaget ett aktieägartillskott till följd av att Finansinspektionen i oktober 2015 beslutat om en sänkning av diskonteringsräntan. Det justerade resultatet för 2016 uppgick till 12,3 mnkr. Det justerade resultatet för 2017 är således lägre än 2016 års justerade utfall.

Jämfört med 2016 har verksamhetens intäkter ökat med 22 mnkr (1,4 procent), vilket framför allt beror på ökad vårdproduktion och ökade omsorgsintäkter. Verksamhetens kostnader, exkl. avskrivningar och finansiella poster, har ökat med 38 mnkr (2,4 procent) jämfört med 2016, vilket i huvudsak beror på ökande bemanningskostnader.

2.1.3 Bedömning av ekonomiskt resultat

Revisionen bedömer att ägarens mål om ekonomi i balans inte har uppnåtts i och med att resultatet underskrider resultatkravet. Revisionen bedömer att bolagets redovisade underskott till största delen beror på sänkt ersättning inom kundvalet och

Försäkringskassans ersättningsmodell för personlig assistans. Styrelsen behöver säkerställa att de åtgärder som vidtas är tillräckliga och att de är långsiktigt hållbara för att uppnå ägarens resultatkrav och en anpassad kostnadsutvecklingstakt framöver.

Styrelsens ekonomiska resultat bedöms vara i huvudsak tillfredsställande

2.2 Verksamhetsmässigt resultat

Enligt de specifika ägardirektiven för TioHundra ska ägaren i samband med den årliga budgetprocessen fastställa styrelsens mål. Revisionen kan konstatera att Kommunalförbundet inte har fastställt några verksamhetsmässiga mål för styrelsen för 2017. I stället har styrelsen i huvudsak brutit ner de av Stockholms läns landsting uppställda målen för landstingets vårdproducenter till egna uppföljningsbara strategier, mål och indikatorer. För omsorgsverksamheterna har styrelsen tagit fram egna indikatorer för måluppfyllelse av kvalitet och säkerhet.

Nedan redovisas måluppfyllelsen för ett urval av de mål som rör styrelsens kärnverksamheter.

2.2.1 Tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvård, samt inom omsorgen

Förbättrad tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvården, samt inom omsorgen	**Mål 2017**	**Bokslut 2017**	**Bokslut 2016**	**Klarat målet**
Vård i rätt tid (vårdgarantin)[2]				
Andel patienter som får vård inom 5 dagar hos husläkare	≥ 93 %	87 %	97,1 %	Nej
Andel patienter som får tid för första besök inom 30 dagar	≥ 83 %	96,5 %	98,2 %	Ja
Andel patienter som får tid för behandling inom 90 dagar	≥ 83 %	97,6 %	99,1 %	Ja
Andel patienter med vistelsetid under 4 tim. på akutmottagning	≥ 85 %	83,3 %	84,8 %	Delvis
Kvalitet och säker het inom vård och omsorg				
Förekomsten (prevalensen) av vårdrelaterade infektioner	≤ 8,3 %	6,4 %	5,8 %	Ja
Andel MRSA odlingar	≥ 93 %	78,3 %	94 %	Nej
Antal verksamhetsöverskridande vård- och omsorgsprocesser	4 st	4 st	1 st	Ja
Antal Norrtäljebor, 65 år och äldre som, som vårdas för höftfrakturer på Norrtälje sjukhus per 1000 innevånare	≤ 6,5 st/månad	8,5 st/månad	Ny 2017	Nej

[2] TioHundra har satt upp betydligt högre målvärde än vad som tillämpas inom SLL för de två målen: ”Andel patienter som får vård inom 5 dagar hos husläkare” där målvärdet inom SLL är ≥ 83 % och ”Andel patienter med vistelsetid under 4 tim. på akutmottagning” där SLL;s målvärde är ≥ 79 %

Antal allvarliga synpunkter från patienter/brukare och närstående rapporterade i HändelseVis	> 11/25 st.	64/41 st st.	Ny 2017	Ja
Andel patienter/brukare som är delaktiga i sin vård/omsorg	> 91 %	92 %	91 %	Ja

Styrelsen uppfyller helt två av fyra uppställda målvärden för *vård i rätt tid* och ett målvärde delvis. Om styrelsen hade haft satt upp motsvarande målnivåer som SLL hade styrelsen uppfyllt alla indikatorer inom ”Vård i rätt tid” med god marginal.

När det kommer till måluppfyllelsen inom *kvalitet och säkerhet inom vård och omsorg*, så når styrelsen inte upp till målet om andelen MRSA- odlingar. Mätvärdet för året har även försämrats kraftigt jämfört med 2016. Inte heller målet om äldre patienter som vårdas för höftfraktur uppfylls.

Bedömning
Måluppfyllelsen har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredsställande sätt i styrelsens årsrapport. Styrelsen uppfyller med god marginal landstingets målnivåer för tillgänglighet inom hälso- och sjukvården även om inte alla de egna uppsatta målnivåerna uppfylls. När det gäller styrelsens mål för kvalitet och säkerhet inom vård och omsorg noterar revisionen att andelen MRSA-odlingar har försämrats jämfört med föregående år. Revisionen bedömer att uppställda mål i huvudsak har uppnåtts.

2.2.2 Uppdrag från fullmäktige
I samband med landstingets budget 2017 gavs bolagets ägare, KSON, i uppdrag från landstingsfullmäktige att schemalägga läkare inom dygnet runt verksamheterna i enlighet med gällande kollektivavtal. Inom ramen för kommunalförbundets verksamhets verksamhetsområden genomför TioHundra schemaläggning enligt ovan från och med den första mars 2018.

2.2.3 Produktion
Produktion – sjukvård
Den *somatiska öppenvården* har en något minskad besöksfrekvens, men i princip i nivå med budget och i princip i nivå med 2016. Den *somatiska slutenvården* ligger i stort i nivå med både budget och föregående år. Den *geriatriska öppenvården* har ökat både jämfört med budget och med 2016. Den *geriatriska slutenvården* har ökat något i jämförelse med budget, men ligger i nivå med föregående år.

Den *psykiatriska öppenvården* har ökat med cirka fem procent under 2017 jämfört med budget och med cirka åtta procent jämfört med föregående år. Ökningen har skett inom vuxenpsykiatrin och inom barn- och ungdomspsykiatrin (BUP). *Primärvården* har minskat med mellan tre och fyra procent i relation till såväl budget som 2016. Minskningen förklaras av en ökad andel äldre multisjuka patienter som ges längre besökstider än övriga patienter, vilket medför en minskad totalproduktion.

Antalet *disponibla vårdplatser* har minskat med en, till 87 stycken, jämfört med föregående år.

Produktion - omsorg
Arbetade timmar i *hemtjänsten* har ökat med sju procent mot budget och med nio procent jämfört med föregående år.

När det *gäller funktionsstöd och service* ökade antalet ersatta dagar inom daglig verksamhet med cirka 10 procent jämfört med både budget och föregående år. Den arbetade tiden vid vuxenboendena var fem procent lägre jämfört med budget men i paritet med föregående år. Den arbetade tiden vid barnboendena var sju procent högre än budgeterat och sju procent lägre än föregående år.

Produktivitet
Jämfört med föregående år har produktiviteten, enligt styrelsens egna beräkningar, ökat inom bolagets hälso- och sjukvårdsverksamheter och i flertalet av omsorgsverksamheterna. Inom hemtjänsten och vid vård- och omsorgsboendena minskade den dock under året. Minskningen inom hemtjänsten förklaras framförallt av den arbetade tiden ökade mer än den ersatta tiden.

Bedömning
Styrelsen har i förhållande till budget i huvudsak klarat produktionsmålen inom såväl hälso- och sjukvården som inom omsorgen. Sammantaget bedömer revisionen därmed att styrelsen har uppfyllt ägarens produktionsmål.

2.2.4 Tryggad kompetensförsörjning

Årets *medarbetarundersökning* har resulterat i ett medarbetarindex på 79, ett ledarskapsindex på 79 och ett totalindex på 78, vilket är att anse som höga/goda resultat. Utfallet från 2017 års medarbetarundersökning sammanfaller med utfallet från föregående år.

Under 2017 minskade den totala *sjukfrånvaron* inom bolaget från 28,6 dagar i snitt år 2016 till 25,4 dagar, dvs. med drygt tre dagar. Sjukfrånvaron skiljer sig markant mellan bolagets olika verksamhetsområden. Den höga sjukfrånvaron återfinns framförallt inom bolagets omsorgsverksamheter. Sjukfrånvaron uppdelat efter kön visar att kvinnor hade en genomsnittlig sjukfrånvaro på 28 och män på 10 dagar. Sjukfrånvaron har minskat för bägge könen sedan 2016 samtidigt som skillnaden mellan könen har ökat markant jämfört med 2016.

Av styrelsens årsbokslut framgår att kostnaden för *inhyrd personal* har fortsatt att öka. Bolagets kostnader för personalinhyrning har ökat under flera år. Under 2017 ökade kostnaderna med 3 mnkr, eller cirka 7 procent jämfört med föregående år. Jämfört med budget har kostnaderna något mer än dubblerats under året. Bland de yrkeskategorier där det saknas personal märks främst läkare inom primärvården och psykiatrin, men även sjuksköterskor är en yrkeskategori som det råder brist på. Styrelsen arbetar med olika åtgärder för att minska behovet av inhyrning.

Under året har revisionen genomfört en granskning av bolagets arbete med att säkra behovet av personal och kompetens, se avsnitt 3.4 nedan.

Bedömning

Bolaget har höga resultat i medarbetarundersökningen. Även om sjukfrånvaron har minskat jämfört med föregående år så bedöms den fortfarande vara hög. Att styrelsens kostnader för inhyrd personal fortsätter att öka bedömer revisionen, i likhet med 2016 som oroväckande.

2.2.5 Hållbar tillväxt och utveckling

TioHundra följer landstingets fastlagda mål för en hållbar tillväxt och utveckling. Bolaget är miljöcertifierat enligt ISO 14001. När det kommer till delmålet om ett *effektivt miljöarbete*, så uppfyller bolaget det uppställda målvärdet för den ingående indikatorn.

Bedömning

Revisionen bedömer att styrelsen uppfyller målet om ett effektivt miljöarbete.

2.2.6 Bedömning av verksamhetsmässigt resultat

Revisionen bedömer att styrelsen i huvudsak uppnår de uppställda målen om tillgänglighet och kvalitet inom vård och omsorg. Styrelsen bedöms även uppnå ägarens produktionsmål. När det kommer till målet om tryggad kompetensförsörjning ser revisionen det som positivt att bolaget lyckats sänka sjukfrånvaron för andra året i följd. Samtidigt menar revisionen att det är oroväckande att bolaget ännu inte lyckats vända kostnadsutvecklingen för inhyrd personal.

2.3 Samlad bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Årets justerade resultat uppgår till – 18,9 mnkr, vilket är 18,9 mnkr lägre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar ca 1,2 procent av omsättningen. Revisionen konstaterar att ägarens mål om en ekonomi i balans därmed inte uppnåtts. Revisionen bedömer att bolagets redovisade underskott till största delen beror sänkt ersättning inom kundvalet och Försäkringskassans ersättningsmodell för personlig assistans.

Måluppfyllelsen har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredsställande sätt i styrelsens årsrapport. Revisionen bedömer att styrelsen i huvudsak uppnår de uppställda målen om tillgänglighet och kvalitet inom vård och omsorg. Styrelsen bedöms även uppnå ägarens produktionsmål. Det är dock viktigt att styrelsen fortsätter sitt arbete för att dels minska sjukfrånvaron, dels minska kostnaderna för inhyrd personal bör fortsätta.

Revisionen instämmer i styrelsens bedömning av det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet och konstaterar att det beskrivits på ett i huvudsak tillfredsställande sätt i årsrapporten. Sammantaget bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet, utifrån genomförd granskning, som i huvudsak tillfredsställande.

3 Intern styrning och kontroll

I detta avsnitt görs en bedömning av hur styrelsen och verkställande direktören tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 2. Granskningen har genomförts av revisionskontoret och auktoriserad revisor.

3.1 Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Styrelsen har i delrapporten för 2017 prognostiserat ett resultat justerat med hänsyn taget till aktieägartillskott på – 5,0 mnkr. Utfallet blev 13,9 mnkr lägre än prognosen i delårsrapporten vilket till stor del anges bero på de ökade produktionsvolymerna inom kundvalssystemet under hösten. För att i möjligaste mån hålla underskottet nere under slutet av året har styrelsen initierat det sedan tidigare pågående effektiviseringsarbetet vid de verksamheter där det varit praktiskt möjligt.

I samband med delårsrapporteringen kunde revisionen konstatera att bolagsledningen till styrelsen tidigare under året har redovisat troliga kostnadsökningar jämfört med budget inom ett antal områden, bland annat för pensioner och löner. Bolagsledningen bedömde då ett befarat budgetöverskridandet för hela året till cirka 40 mnkr. Som en del i arbetet att uppnå en ekonomi i balans har bolagsledningen tagit fram och presenterat förslag på övergripande ekonomiska åtgärdsplaner för styrelsen i syfte att få ner det befarade underskottet. Dessa åtgärdsplaner är, enligt uppgift, ett fokusområde i den månatliga uppföljningen av samtliga verksamheter. Andra mer långsiktiga åtgärder som syftar till sänkta kostnader utgörs bland annat av bolagets arbete mot en ökad hälsa hos medarbetarna för att bland annat minska bemanningskostnader.

Styrelsen lyfter både i delårs- och i årsrapporten risken att kommande års budget kan bli svår att hålla. Bolagets ägare, KSON, redovisar ett underskott även för 2017 och signalerar i budget 2018 behov av effektiviseringar på ett par hundra miljoner de närmaste åren för att uppnå en ekonomi i balans. TioHundras analys i årsrapporten att förutsättningarna framöver kommer att medföra ekonomiska konsekvenser för bolaget med stora risker för att uppräkningar av bolagets kommande ersättningar inte kommer att täcka bolagets framtida kostnader. Bolagsledningen har därför, enligt uppgift, fört en dialog med ägaren kring behovet av strukturella förändringar i verksamheten.

Vidare har det i revisionens[3] granskning av ekonomistyrning, i likhet med föregående år, framkommit att det är svårt att skapa förutsättningar för en tillräcklig styrning av ekonomi och verksamhet utifrån nuvarande budgetprocess. Nuvarande budgetprocess är inte samordnad i tiden mellan landstinget, Norrtälje kommun, KSON och bolaget. I dagsläget måste bolagets budget därför beslutas innan de slutliga ramarna från KSON är kommunicerade. Detta medför svårigheter att i tid kunna anpassa

[3] Dessa problem har bolagsledning lyft med både den auktoriserade revisorn och med landstingsrevisorerna.

verksamhet utifrån gällande förutsättningar. Bolaget har under våren 2017 bl.a. initierat fem arbetsgrupper tillsammans med KSON i syfte att finna gemensamma lösningar.

Bedömning
Revisionen bedömer att styrelsen har vidtagit en rad åtgärder för att komma tillrätta med kostnadsutvecklingen i bolaget under året, då styrelsens arbete resulterat i att ett tidigare befarat underskott på 40 mnkr för året slutligen landar i ett underskott på 18,9 mnkr. Revisionen bedömer vidare att styrelsen redan under 2017 påbörjat ett strukturerat arbete för att anpassa verksamheten för 2018 och framåt till gällande ekonomiska förutsättningar.

Sammantaget bedömer revisionen styrelsens ekonomi- och verksamhetsstyrning som tillräcklig.

3.2 Riskanalys och intern kontrollplan 2017

Både revisionskontoret och den auktoriserade revisorn har granskat styrelsens arbete med riskanalys och intern kontrollplan för 2017. Styrelsen har fastställt en för året aktuell intern kontrollplan upprättad utifrån dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys. Granskningen visar att åtgärderna som anges i internkontrollplanen i stort är väl anpassade till bolagets verksamheter och till dem hörande risker.

Statusen på den interna kontrollplanen rapporteras tertialvis till styrelsen, då ledningen tillsammans med styrelsen även vid behov reviderar planen. I samband med årsrapporteringen bedömer styrelsen åtgärdsstatus på riskerna. Av de 34 åtgärds-/kontrollpunkter som initialt beslutades av styrelse inför 2017 bedömer styrelsen att fyra punkter inte har åtgärdats under året och att nio delvis åtgärdats. Mot bakgrund av detta så uppmanar den auktoriserade revisorn bolagsledningen att fortsätta sitt arbete med att omhänderta de delar i internkontrollplanen som fortfarande betraktas som de största riskerna för bolaget.

Bedömning
Den auktoriserade revisorn och revisionskontoret bedömer att bolagets arbete med riskanalys, uppföljning och rapportering av internkontrollplanen är tillfredställande samt att den omfattar relevanta områden med direkt bäring på bolagets ekonomistyrning och övriga verksamhet.

3.3 Inköp och köptrohet till gällande ramavtal

Revisionen har granskat om TioHundra har en ändamålsenlig organisation samt tillräckliga riktlinjer och rutiner för att säkerställa att inköp görs av upphandlade leverantörer och om bolaget säkerställer att den interna kontrollen är tillräcklig med avseende på köptrohet mot ramavtal.

Granskningen har utförts genom intervjuer, dokumentgranskning och en enkät till samtliga verksamhetsområdeschefer. Stickprovsmässig har cirka 5 – 10 procent av bolagets externa inköp under perioden januari – oktober 2017 granskats.

Iakttagelser

Av granskningen framkommer att bolagets ledning tagit fram rutiner och kontroller avseende upphandlings- och inköpsverksamheten. Vid intervjuer samt av enkätsvar framkommer att beslutade regler och riktlinjer inom området är implementerade och kända i verksamheterna.

Revisionen kan dock konstatera att det saknas rutiner och en gemensam formaliserad struktur för en systematisk uppföljning av gjorda inköp och köptrohet till gällande ramavtal. Åtta av tio verksamhetsområdeschefer anger dock i enkätsvaren att de gör månadsuppföljning av faktiska inköp. Däremot gör endast en av åtta verksamhetsområdeschefer analys av avtalstrohet i samband med inköp. Det är verksamhetsområdescheferna som har ansvar för att säkerställa att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal. Stickproven visar att det finns skillnader mellan bolagets verksamheter avseende den faktiskt genomförda uppföljningen av avtalsefterlevnaden. Vissa verksamheter brister i processen, exempelvis genom att inköp i några fall gjorts utan att det finns bakomliggande avtal. I några andra fall har revisionen inte kunnat säkerställa att de av bolaget betalade fakturapriserna är i enlighet med gällande avtalspriser.

Bolaget införde under hösten 2017 avvikelserapportering som syftar till att respektive verksamhet ska rapportera in noterade avvikelser inom olika områden, exempelvis felaktiga inköp, felaktiga avtalsunderlag, avtal som ej är diarieförda, om beställning saknas etc. Utifrån revisionens genomgång av bolagets avvikelserapportering noterades att bolaget gjort tre felaktiga inköp samt rapporterat två felaktiga avtalsunderlag.

Bedömning
Revisionen bedömer att bolagets organisation och rutiner är tillräckliga för att säkerställa att inköp görs av upphandlade leverantörer. Revisioner menar dock att bolagets ledning inte i alla delar har säkerställt en tillräcklig intern kontroll med avseende på köptrohet mot gällande ramavtal. Framförallt behöver bolagets uppföljning av köptrohet till gällande ramavtal stärkas. Revisionen anser att bolagets nyligen införda av avvikelserapporteringen gällande administrativa processer är ett led i rätt riktning för att skapa en mer systematisk kontroll av uppföljning inom inköps- och upphandlingsområdet.

Rekommendationer:

- Bolagets ledning bör ta fram en gemensam formaliserad struktur för uppföljning av köptrohet till gällande ramavtal.

3.4 Personal- och kompetensförsörjning

Revisionen har granskat om TioHundra bedriver ett ändamålsenligt kompetensförsörjningsarbete för att säkra behov av personal och kompetens. Granskningen har utförts genom intervjuer med bolagets ledning och verksamhetschefer samt genom dokumentstudier.

Bakgrund

Prognoser från Sveriges kommuner och landsting (SKL)[4] visar att det finns ett behov att rekrytera ca 90 000 nya medarbetare fram till 2022 inom landsting och regioner. Iakttagelser från Inspektionen för vård och omsorgs tillsynsrapport[5] visar på kompetens- och personalrelaterade problem inom flera områden av hälso- och sjukvården. Landstingens och regionernas kostnader för inhyrd personal har ökat med 60 procent mellan åren 2011 till 2015[6]. Bristen på vårdpersonal ger effekter på vårdplatstillgången, vilket i sin tur leder till väntetider på akutmottagningarna och påverkar tillgängligheten (längre köer för mottagning och behandling). Bristen på vårdpersonal kan även medföra risker för arbetsmiljön, vilket leder till sjukskrivningar, som i sin tur leder till ökat behov av inhyrd personal.

TioHundra uppvisar sedan flera år tillbaka en brist på personal inom flera yrkeskategorier kopplade till bolagets hälso- och sjukvårdsverksamhet. Bolaget har också ofta svårt att rekrytera rätt kompetens vilket har resulterat i ökande bemanningskostnader för inhyrd personal under flera år.

Iakttagelser

Granskningen visar att personal- och kompetensförsörjningsfrågor är ett område som prioriteras inom bolaget. Däremot finns det stora skillnader i förutsättningarna för personal– och kompetensförsörjning mellan olika avdelningar och olika yrkeskategorier inom bolaget. Stockholms läns landsting har valt att stå bakom SKL:s strategi om att vara oberoende av inhyrd personal till 1 januari 2019, vilket också är ett antaget mål och därmed ett prioriterat arbete inom TioHundra.

Det finns i dagsläget en kompetensförsörjningsplan och en handlingsplan utifrån kompetensförsörjningsstrategin som båda är upprättade och antagna av landstinget. Handlingsplanen innehåller specificerade aktiviteter med datum för genomförande. Bolaget anger att man arbetar utifrån dessa. TioHundra inte har tagit någon egen personal- och kompetensförsörjningsstrategi eller handlingsplan där deras specifika förutsättningar och behov framgår. Av granskningen framkommer vidare att en analys av bolagets specifika situation och möjligheter att nå målsättningen om ett oberoende av inhyrd personal 1 januari 2019 saknas.

För att uppnå målet att vara oberoende av inhyrd personal till 1 januari 2019 genomförs dock en rad olika aktiviteter inom bolaget. Det finns även stödjande strukturer för att hitta individuella lösningar för att rekrytera kompetenser som annars är svårare att hitta. Vidare arbetar bolaget med en kontinuerlig utveckling av sin organisation för att säkerställa en framtida kompetens- och personalförsörjning i syfte att genomföra uppställda uppdrag. Bland annat genom att dela på personalresurser inom bolagets olika verksamheter och kompetenser att samt att underlätta för kompetensöverföring då så bedöms möjligt. Exempel på en sådan anpassning vid bolaget är att

[4] SKL – Ekonomirapport, maj 2017
[5] IVO - Tillsynsrapport, 2016
[6] SKL - Strategi för oberoende av inhyrd personal 2019-01-01, 2016

i delar av verksamheten har kompetensväxling använts i syfte att avlasta vissa kritiska resurser.

I det långsiktiga arbetet för personal- och kompetensförsörjning arbetar bolaget med att vidareutbilda sjuksköterskor till att ha en bredare kunskapsbas för att möta vårdtrycket. ALVA-programmet är ett karriärsprogram och en strategisk satsning från TioHundra för att få sjuksköterskor att stanna inom bolaget. För undersköterskor har Norrtälje sjukhus infört en ny typ av tjänst, SUSK, samordnande undersköterskor. Syftet är att de samordnande undersköterskorna ska avlasta arbetet för sjuksköterskorna. Detta arbetssätt har även börjat tillämpas vid bolagets äldreboenden. Vid granskningen uppvisades även andra exempel på flexibla lösningar för enskilda individer eller yrkesgrupper som har varit mycket svåra att rekrytera.

Av granskningen framkommer att det övergripande arbete som genomförs inom ramen för bolagets personal- och kompetensförsörjningsarbete rapporteras till styrelsen via styrelsemöten, års- och delårsredovisningar.

Bedömning
Revisionen bedömer att bolaget i allt väsentligt bedriver ett ändamålsenligt kompetensförsörjningsarbete för att säkra behovet av personal och kompetens. En utveckling av det strategiska kompetensförsörjningsperspektivet utifrån bolagets uppdrag skulle underlätta planering och verksamhetsutveckling. Detta för att skapa ytterligare möjligheter till ett samordnat och systematiskt arbete med att säkerställa rätt kompetens utifrån verksamhetens behov. Men även för att möjliggöra att nå målsättningen kring ett oberoende av inhyrd personal den 1 januari 2019.

Revisionen bedömer vidare att det i allt väsentligt sker en tillräcklig avrapportering till styrelsen för att ge en övergripande bild av verksamhetens utveckling inom personal- och kompetensförsörjningsområdet. Revisionen anser dock att en förbättrad uppföljningsstruktur utifrån en beslutad uppföljningsplan med indikatorer eller aktiviteter skulle ge styrelsen en tydligare bild av effekterna av de åtgärder som bolaget vidtar.

Rekommendationer:

- Bolagets ledning bör ta fram en bolagsövergripande plan för det framtida personal- och kompetensförsörjningsbehovet.

3.5 Kontroll av legitimationer för berörda yrkesgrupper

Av patientsäkerhetslagen framgår att det finns ett antal yrkestitlar inom hälso- och sjukvården som bara får användas av dem som har legitimation för respektive yrke. Det betyder att endast de som har svensk legitimation får utföra yrkenas reglerade arbetsuppgifter. Revisionen har granskat om landstingsstyrelsen samt respektive vårdgivare säkerställer att anställda läkare, sjuksköterskor samt tandläkare och tandhygienister har giltig legitimation för att utöva yrket. Granskningen har genomförts

genom analys av aktuella riktlinjer samt en jämförelse av landstingets personalregister och Socialstyrelsens register över legitimerad personal. Kompletterande intervjuer har också genomförts.

Granskningen visar att alla de personer som registrerats som legitimerade hos TioHundra i landstingets register även har en registrerad legitimation hos Socialstyrelsen. Av granskningen framkommer vidare att bolaget har rekryteringsriktlinjer som tydliggör att de rekryterande cheferna inom TioHundra har ett ansvar för att kontrollera/säkerställa att all personal inom legitimationsyrkena som rekryteras till bolaget har giltig legitimation för den tjänst som den rekryteras till. Detta gäller oberoende om personalen rekryteras för fast anställning eller om den rekryteras som inhyrd.

Bedömning:
Revisionen bedömer att den interna kontrollen för att säkerställa att anställda har giltig legitimation är tillräcklig.

3.6 Avrapporterade granskningar i delrapport

Delar av årets granskning har tidigare avrapporterats i delrapporterings-PM för bolagsledningen. Nedan sammanfattas väsentliga iakttagelser från det delrapporterings PM.

Granskning av rutiner för ledningsnära kostnader och representation
Den auktoriserade revisorn bedömde att rutinen både var uppdaterad och aktuell samt att identifierade nyckelkontroller var tillräckliga och fungerande. Den auktoriserade revisorn noterade dock att bolaget för två stickprov inte följde sina egna interna rutiner kring representation.

Granskning av bolagets anpassning till ny lagstiftning
Från och med den 25 maj 2018 gäller EU:s nya dataskyddsförordning i Sverige och från och med räkenskapsåret 2017 ställer årsredovisningslagen krav på att aktiebolag som uppfyller vissa i lagen uppställda kriterier ska upprätta en hållbarhetsredovisning. Den auktoriserade revisorn bedömde i samband med revisionens delårsrapportering att bolaget har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att de nya reglerna kommer att följas. I samband med årsbokslutet bedömer den auktoriserade revisorn också att bolaget ha upprättat en hållbarhetsrapport i enlighet med årsredovisningslagens krav.

Granskningar utan väsentliga iakttagelser
I samband med bolagets delårsrapportring genomförde den auktoriserade revisorn granskning av inköps- och utbetalningsrutiner samt attest, lönerutiner och skydd mot oegentligheter utan väsentliga iakttagelser. När det gäller granskningen av lönerutiner har den auktoriserade revisorn via stickprovskontroller noterat en avvikelse mot gällande rutiner.

3.7 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer

Det finns inga kvarvarande, ej åtgärdade rekommendationer avseende bolagets räkenskaper från tidigare revisionsrapporter.

3.8 Samlad bedömning av intern styrning och kontroll

TioHundra har under 2017 vidtagit åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans. Revisionen bedömer att styrelsen arbetat aktivt med att minska årets tidigare befarade underskott på närmare 40 mnkr. Styrelsens behöver fortsatt vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans på lång sikt.

Revisionen bedömer i övrigt att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer. Revisionen bedömer att bolagets ledning bör utveckla sin styrning inom personal- och kompetensförsörjningsområdet, samt vad gäller uppföljning av följsamhet till gällande avtal.

Baserat på den sammantagna granskningen 2017 så är bedömningen oförändrad jämfört med 2016. Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget vara tillräcklig.

4 Räkenskaper

I detta avsnitt görs en bedömning av om styrelsens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 2.

Granskningen av räkenskaperna har genomförts av den auktoriserade revisorn.

4.1 Kontrollbalansräkning

Både den auktoriserade revisorn och bolagets styrelse samt ledning har under flera år gjort bedömningen att bolagets egna kapital är för lågt i förhållande till den verksamhet som bedrivs. Under perioden 2013 – 2017 har bolaget erhållit aktieägartillskott vid flera tillfällen. Sammantaget har dessa uppgått till 165,4 mnkr under perioden. Vid utgången av året uppgick bolagets eget kapital till 25,7 mnkr, varav 17,3 mnkr utgjordes av aktiekapital. På balansdagen förelåg således ingen kontrollbalansräkningssituation, men enligt styrelsens bedömning i årsrapport 2017, kan bolaget komma att hamna i ett kontrollbalansläge under våren 2018. Under vår/vintern 2018 har kommunalförbundet dock tagit beslut om höjda ersättningsnivåer för bland annat personlig assistans för 2018 vilket, enligt bolaget, därmed minskat risken för kontrollbalansräkning.

Bedömning:
Utifrån storleken på bolagets eget kapital gör den auktoriserade revisorn i samband med bokslutsgranskningen bedömningen att det föreligger en risk för att bolaget hamnar i en kontrollbalansräkningssituation tidigt under våren 2018.

4.2 Auktoriserade revisorns bedömning av årsredovisning 2017

Årsredovisningen är i allt väsentligt upprättad enligt god redovisningssed, enligt landstingets anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms av den auktoriserade revisorn vara rättvisande.

Vad gör Landstingsrevisorerna?

Landstingsrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av landstingets nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhets-revisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna finns på Landstingsrevisorernas hemsida www.sll. se/rev. De kan också beställas från revisionskontoret. Det går även att prenumerera på Landstingsrevisorernas nyhetsbrev Nytt från landstingsrevisionen genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till landstingsrevisorerna.rev@sll.se.

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Hemsida: www.sll.se/rev
Org.nr: 232100-0016

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Tiohundra AB, Årsrapport 2017

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
2015 (Projekt) ID: 852	Styrelsen för TioHundra AB bör i samråd med beställaren diskutera tekniska lösningar och åtgärder som möjliggör en effektiv informationsöverföring i vårdkedjan. Detta är särskilt viktigt för att säkerställa en patientsäker läkemedelshantering.				
2015 (Projekt) ID: 851	Styrelsen för TioHundra AB bör snarast, i samråd med beställaren vidta åtgärder för att förbättra vårdkedjans övergångar. Åtgärder bör även avse förutsättningar för att kunna leva upp till gällande riktlinjer för informationsöverföring och vårdplanering.				
2015 Årsrapp ID: 850	Styrelsen behöver utveckla mål och styrtal för integrerade vårdformer och fungerande vårdkedjor.				

Landstingsrevisorerna
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Bilaga 2

BEDÖMNINGSMÅL OCH BEDÖMNINGSKRITERIER FÖR 2017

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges resultatkrav och övriga ekonomiska mål.

2. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål för verksamheten och genomfört tilldelade uppdrag.

3. Nämndens/styrelsens verksamhet har bedrivits i enlighet med för verksamheten gällande lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Bedömningskriterier:

Tillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelser kan förekomma.

Inte helt tillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Otillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns allvarliga avvikelser som måste åtgärdas snarast.
Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Intern styrning och kontroll

Nämnden/styrelsen ansvarar för att det finns en intern styrning och kontroll som med rimlig grad av säkerhet leder till måluppfyllelse, effektiv verksamhet och regelefterlevnad.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har fastställt en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter.

2. Nämnden/styrelsen har i budget/verksamhetsplan fastställt ekonomiska och verksamhetsmässiga mål i linje med fullmäktiges mål och övriga uppdrag. Målen är mätbara/uppföljningsbara.

3. Nämnden/styrelsen har riktlinjer och rutiner för väsentliga områden för att säkerställa att verksamhetens uppdrag och mål uppnås samt att lagar, föreskrifter m.m. följs.

4. Nämnden/styrelsen har genomfört en riskanalys som identifierar, värderar och prioriterar väsentliga risker. Nämnden/ styrelsen har i en internkontrollplan fastställt vilka åtgärder/ kontroller som ska hantera prioriterade risker.

5. Nämnden/styrelsen följer kontinuerligt och systematiskt upp ekonomi och verksamhet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.

6. Nämnden/styrelsen har ett informations- och kommunikationssystem som stödjer styrning, kontroll och uppföljning av verksamheten.

7. Nämndens/styrelsens rapportering ger en rättvisande och tillförlitlig information om ekonomi och verksamhet.

Bedömningskriterier

Tillräcklig
Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelser kan förekomma.

Inte helt tillräcklig
Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Otillräcklig
Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns allvarliga avvikelser som måste åtgärdas snarast.
Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Räkenskaper

Nämndens/styrelsens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning och kan ligga till grund för styrning, ledning, uppföljning och kontroll av den verksamhet som bedrivs.

Bedömningsmål:

1. Nämndens/styrelsens räkenskaper är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen, god redovisningssed samt landstingets regler och anvisningar.

2. Nämndens/styrelsens delårsrapport och årsbokslut/årsredovisning ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

Bedömningskriterier:

Rättvisande
Räkenskaperna uppfyller i allt väsentligt bedömningsmålen. Avvikelser kan förekomma. Eventuella värderings-, klassificerings- och/eller upplysningsfel är inte av sådan karaktär att de väsentligen påverkar bilden av nämndens/styrelsens resultat och ställning.

Inte rättvisande
Räkenskaperna innehåller allvarliga avvikelser i förhållande till bedömningsmålen.
Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.